WENJE YN DE GAASTMAR

De woonvisie van de Vereniging voor Dorpsbelangen Gaastmeer

Opgesteld in opdracht van de Vereniging voor Dorpsbelangen

Vereniging voor Dorpsbelangen Gaastmeer

Opgesteld door de werkgroep Wenje, onder de verantwoordelijkheid van de Vereniging voor Dorpsbelangen Gaastmeer en de Stichting Doarpswurk.

Vereniging voor Dorpsbelangen Gaastmeer

doarpswurk

Werkgroep Wenje:

Klaas Terpstra (vz.)
Pie Zeilstra (not.)
Anneke Hoogterp
Catrien Feld
Foekje Gerritsma
Jelle Zeilstra
Harm Jelle Zeilstra
Hans Rollf
Richtsje van Berkum
Sytske Hoogterp

Titus Sijmonsma
(Stichting Doarpswurk)
Wendy Klazenga / Gerard Wezenberg
(Stek en Streek)
Bert de Jong
(agendalid gemeente Wymbritseradiel)

provinsje fryslân
provincie fryslân

Gemeente Wymbritseradiel

De uitvoering van ‘Wenje yn de Gaastmar’ was mogelijk door financiële bijdragen vanuit Plattelânsprojecten provincie Friesland, de gemeente Wymbritseradiel en de Stichting Ichtus Gaastmeer. De gemeente Wymbritseradiel verleende bovendien ambtelijke ondersteuning. Daarnaast waren veel bewoners uit Gaastmeer bij de uitvoering betrokken. Met dank voor hun inzet.

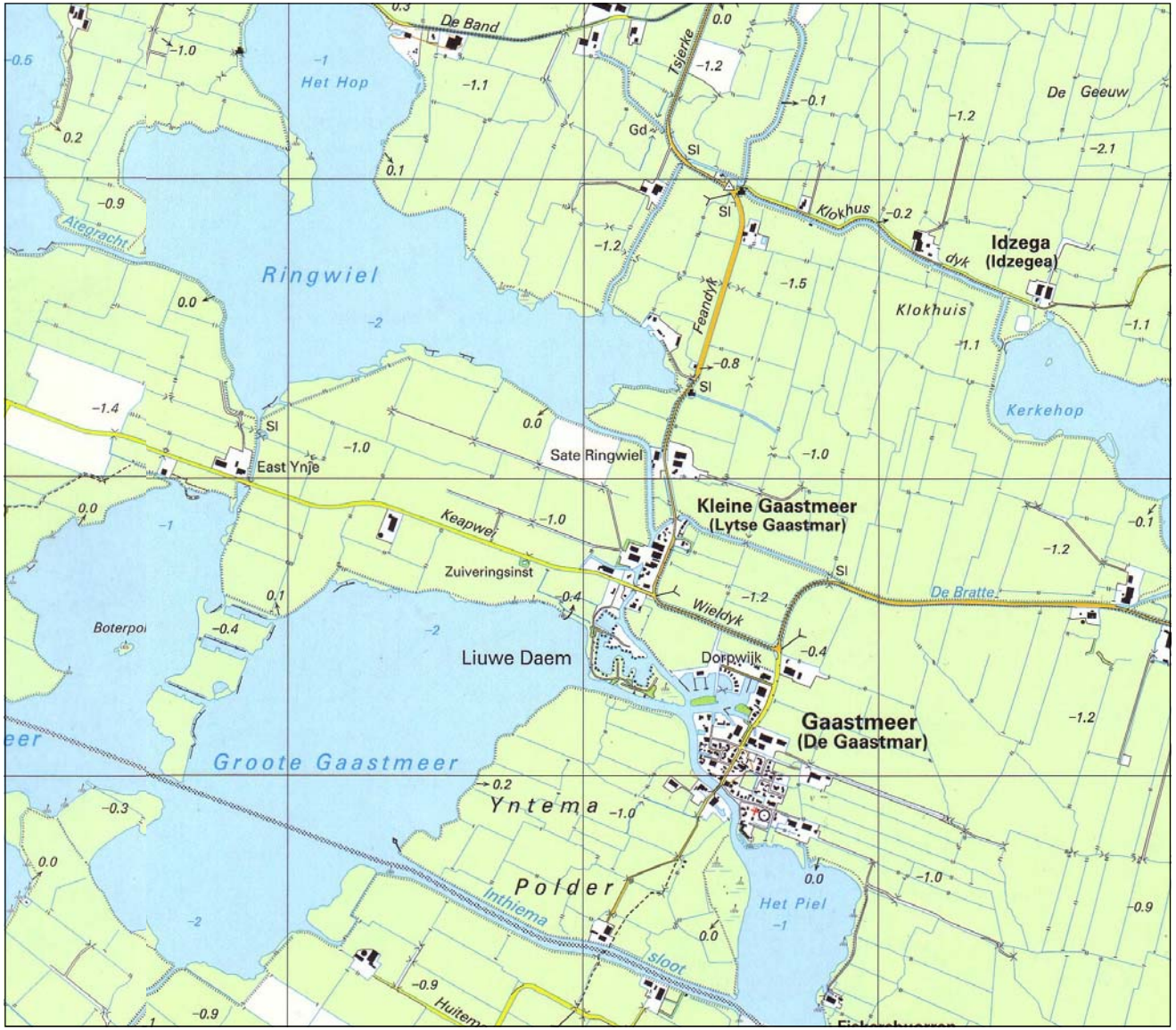

Inhoudsopgave

Het proces:

Projectuitvoering

1. Wenje yn Súdwest
1.1 Wonen in kleine dorpen
1.2 Aandacht voor kwaliteit
1.3 Projectorganisatie

2. Wenje yn de Gaastmar
2.1 Projectverloop
2.2 Belevingsonderzoek
2.3 Lokaal Programma
2.4 Planvorming
2.5 Vervolg

Het product:

Woonvisie

3. De woonkwaliteiten van het dorp
3.1 Wonen aan en bij het water
3.2 Recreatiedorp
3.3 Historisch dorpsaanzien
3.4 Onbruik en verwaarlozing
3.5 Voorzieningen

4. Bouwen voor het dorp
4.1 Bouwen voor de lokale vraag
4.2 Meer huurwoningen
4.3 Andere (ver)bouwmogelijkheden
4.4 Recreatief gebruik
4.5 Echte recreatiewoningen
4.6 Woonboten
4.7 Bedrijfswoningen

5. Gastvrij Gaastmeer
5.1 Centrale ligging in watersportgebied
5.2 Uitbreiding accommodaties
5.3 Profiel
5.4 Herstel en onderhoud vaarroutes
5.5 Aanlegplaatsen eigen bewoners
5.6 Wandelroutes
5.7 Fietspaden en veerpontjes

6. Voorzieningen en bedrijvigheid
6.1 Dorpshuis ‘Us Doarpshús’
6.2 Troefmarkt
6.3 Kerkgemeente PKN
6.4 Basisschool ‘Mids de Marren’
6.5 Nieuwe bedrijvigheid
6.6 Werving zorginstelling
6.7 Bermbeheer

7. Verkeer
7.1 Ontsluiting dorpskom
7.2 Verblijfsgebied
7.3 Agrarisch verkeer
7.4 Herinrichting Munkedyk
7.5 Duidelijkheid Langstrjitte
7.6 Herinrichting dorpsentrees
7.7 Gelijkwaardige kruisingen

8. Dorpsaanzien
8.1 Ongebruikt of verwaarloosd
8.2 Opknappen bushalte
8.3 Doorkijkjes en uitzichten
8.4 Groenplan

Uitwerking

9. Uitbreidingslocaties Gaastmeer
9.1 Stedenbouwkundige structuur
9.2 Ontsluiting
9.3 Betaalbare huur– en koopwoningen
9.4 Huurappartementen in boerderij
9.5 Haventje en aanlegvoorziening ‘t Piel
9.6 Opknapbeurt pôle Langstrjitte
9.7 Variant A: alleen opknappen
9.8 Variant B: woningbouw
9.9 Variant C: parkeervoorziening

1. Wenje yn Súdwest

Woningbouw in kleine dorpen is en blijft een belangrijk thema, zowel in de dorpen als bij de beleidsmakers. Stichting Doarpswurk vindt dat de discussie meer over de *kwaliteit* van het wonen en de woningbouw moet gaan.
Met de ontwikkelde methodiek van het project 'Wenje yn Súdwest' van Doarpswurk heeft ook Gaastmeer de mogelijkheid gekregen om een eigen woonvisie uit te werken.

1.1 Wonen in kleine dorpen

Vrij en landelijk wonen is het ideaalbeeld van veel Nederlanders, maar bereikbaar voor slechts een deel van hen. Het ruimtelijk beleid is zeer terughoudend bij het uitbreiden van de woonmogelijkheden op het platteland. De woningbouw wordt door de provincie voorbehouden aan stedelijke centra en 'bundelingsgebieden' met de werkgelegenheid en voorzieningen.
De gemeenten volgen in hun woonbeleid dit kader. De kleine dorpen worden geconfronteerd met geringe mogelijkheden voor nieuwbouw en beklagen zich erover dat het dorp 'op slot' gaat. En dat is niet alles. Er zijn ook de problemen van vergrijzing, een afnemend voorzieningenniveau en verlies aan bedrijvigheid in het dorp. De leefbaarheid is in gevaar.
De eigen dorpsgeschiedenis leert echter dat die problemen van alle tijden zijn. Ook vroeger verdwenen er kerken en scholen, kwamen er winkels bij of sloten zij hun deuren, waren er perioden van forse werkloosheid. Uiteindelijk wist het dorp daar weer antwoorden op te vinden. Een groot verschil is wel dat tegenwoordig de dorpsgemeenschap opener is en de bewoners mondiger zijn geworden. En door de dorpsbelangenorganisatie kan een meer gezamenlijke visie en aanpak uitgewerkt worden.

1.2 Aandacht voor kwaliteit

In 2005 bracht de Feriening Lytse Doarpen (FLD), nu deelgenoot van de Stichting Doarpswurk, het rapport 'Wenje yn Lytse Doarpen' uit. Een beschrijving van vijf praktijkvoorbeelden van woningbouw voor de lokale behoefte. 'Wenje yn Súdwest' bouwt voort op die ervaringen met een dorpsgerichte benadering.
Daarnaast komt er meer aandacht voor de kwaliteit van het wonen en de woningbouw. De gemeenten en woningcorporaties realiseren zich dat naast de huurwoningen ook de voorzieningen, verkeersveiligheid en het groen in orde moeten zijn.
Woonkwaliteit is een breed begrip, maar kan niet met standaardnormen worden ingevuld. En standaard zijn ze, de meeste jongste nieuwbouwprojecten bij dorpen. Woontechnisch gezien prima, maar van 'dertien in een dozijn', zonder een relatie met het landschap en zonder een afstemming op de sociale staat van het dorp. De dorpsbelangenorganisaties hebben daar ook oog voor gekregen.
Met het project 'Wenje yn Súdwest' gaf Doarpswurk in 2007-2009 een reeks van zeven dorpen in de Zuidwesthoek de mogelijkheid om een locale woonvisie uit te werken, op basis van eigen criteria voor de kwaliteit van het wonen en de woningbouw.

1.3 Projectorganisatie

Dat in deze regio *kwaliteit* bepalend zal zijn voor de woningbouwdiscussie houdt verband met de aanwijzing van de Zuidwesthoek tot Nationaal Landschap. Doarpswurk heeft zich in 'Wenje yn Súdwest' dan ook van bestuurlijke steun weten te verzekeren van zowel de provincie als van de gemeenten Nijefurd en Gaasterlân-Sleat. Dorpsbelangen Gaastmeer wilde voor haar dorp ook een woonvisie en woningbouwplan uitwerken en benaderde daarvoor Doarpswurk. Dorpbelangen behield overigens het opdrachtgeverschap en diende het projectvoorstel eind 2008 in bij Plattelânsprojecten en de gemeente Wymbritseradiel voor subsidie. Daarnaast zorgde ze voor een deel eigen cofinanciering. Op 23 maart '09 kon 'Wenje yn de Gaastmar' van start gaan met een informatieavond in 'Us Doarpshûs'.
De projectorganisatie en -uitvoering was verder identiek aan die bij de zeven dorpen 'Wenje yn Súdwest'. De projectuitvoering berustte bij de plaatselijke werkgroep Wenje van bewoners. De regioconsulent van Doarpswurk en de projectcoördinator van Stek en Streek maakten ook deel uit van de werkgroep. Aan de werkgroep was bovendien een ambtenaar vanuit de gemeente Wymbritseradiel verbonden.

2. Wenje yn de Gaastmar

De projectuitvoering voor de uitwerking van een woonvisie voor Gaastmeer verliep volgens het stappenplan van 'Wenje yn Súdwest'.
De dorpsgerichte benadering is vertaald in een werkwijze die steeds vertrekt vanuit de kennis, waardering en opvattingen van de bewoners. Ook in de confrontatie met het beleid van overheden en woningcorporaties. Daarmee is de woonvisie een 'eigen' document, dat op een breed draagvlak in het dorp kan rekenen.

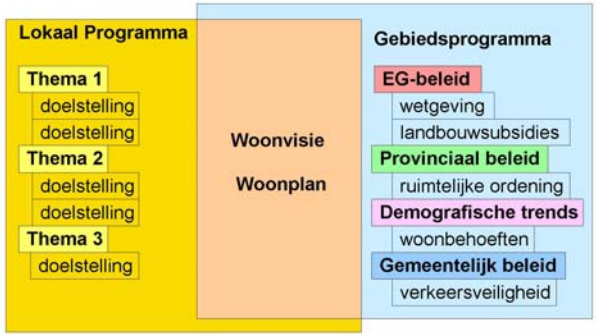

2.1 Projectverloop

Elke projectuitvoering begint met het schrijven van een goed project- of werkplan. Het werkplan voor 'Wenje yn Súdwest' werd geënt op die van projecten Dorpsomgevingsplannen en Dorpsvisies.
Daarin zijn twee fasen te onderscheiden. De eerste fase bestaat uit een methodisch onderzoek naar de kennis en waardering van de woonkwaliteit door bewoners. De uitkomsten daarvan worden verwerkt tot een zogenoemd Lokaal Programma (van doelen en voorstellen) voor de woonvisie. Tot dat moment is er nog geen beleidsnota bekeken.
De tweede fase is een korte studie ('quick scan') van wat er aan beleid, trends en initiatieven speelt in de regio en het dorpsgebied. Dat wordt voor een deel geleverd door de agendaleden van de werkgroep en samengevat in het Gebiedsprogramma. Vervolgens worden beide programma's met elkaar geconfronteerd op verschillen en overeenkomsten. Zo krijgt de werkgroep inzicht in de beleidsruimte die er is voor haar Lokaal Programma. Dan begint de planvorming, de uitwerking van het programma naar een steeds concreter wordende woonvisie. De werkgroep informeert de bewoners daarbij regelmatig over de projectvoortgang en betrekt ze bij belangrijke stappen.

2.2 Belevingsonderzoek

De kennis en waardering van de woonkwaliteit door bewoners is met drie methoden achterhaald: de foto-opdracht, de huiskamerdiscussies en de rondvaart en -wandeling met 'dorpskenners'. Voor de uitvoering ervan heeft de werkgroep een beroep gedaan op bijna vijftig andere bewoners. Er werd slechts twee maanden voor uitgetrokken, om zo vóór de zomervakantie het Lokaal Programma te kunnen vaststellen.
Bij de foto-opdracht hebben in april '09 tien fotografen zo'n honderdtachtig foto's gemaakt van plekken met een goede- en met een slechte woonkwaliteit.
In drie huiskamerdiscussies met buurtgroepen van bewoners is de sociale binding met het dorp besproken. Ze vonden plaats bij werkgroepleden thuis en in het dorpshuis. Bijna dertig bewoners namen deel.
Een groepje 'dorpskenners' heeft een rondvaart en -wandeling door het dorpsgebied uitgezet. Vijftien andere bewoners namen daaraan deel en gingen met elkaar in gesprek over de markante plekken langs de route. De uitkomsten van het belevingsonderzoek zijn met het Lokaal Programma naderhand gepubliceerd in het dorpskrantje 'De Praatmar' en op de website van Gaastmeer www.degaastmar.nl

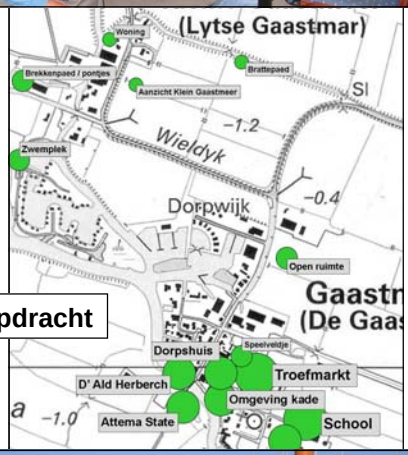

Inloopzaterdag 7 december

2.3 Lokaal Programma

Op basis van de uitkomsten van het belevingsonderzoek zijn de doelstellingen voor de woonvisie verder uitgewerkt, ook wel het Lokaal Programma genoemd. Onder de doelstellingen zijn ook diverse voorstellen van bewoners gerangschikt, maar die ontbreken in het verkorte overzicht hieronder.

Thema: Wonen bij het water
1: Het versterken van de kwaliteit van het wonen aan het water, als belangrijkste aantrekkingskracht van Gaastmeer voor huidige bewoners en nieuwkomers
2. Het behouden van het (uit)zicht op het water
3. Verbetering van de huidige woningvoorraad voor lokale woningzoekenden

Thema: Gastvrij Gaastmeer
4: Een betere benutting van de recreatiewoningen, zodat ze vaker en voor langere perioden gebruikt worden
5. Uitbreiding en kwaliteitsverbetering van het recreatief voorzieningenniveau

Thema: Historisch aanzien Gaastmeer
6. Het behouden en versterken van het karakteristieke dorpsaanzien van Gaastmeer
7: Het opknappen of herinrichten van de verwaarloosde of ongebruikte plekken in het dorp

Thema: Voorzieningen en bedrijvigheid
8: Het behouden van basisvoorzieningen als kerk, dorpshuis, school en winkel
9: Verbreding van de huidige bedrijvigheid en werkgelegenheid, door het aantrekken van nieuwe bedrijvigheid

2.4 Planvorming

Om inzicht te krijgen in het Gebiedsprogramma heeft de werkgroep de een vragenlijst opgesteld op basis van haar Lokaal Programma en dit voorgelegd aan de gemeente Wymbritseradiel. Wethouder Douwe Attema en agendalid Bert de Jong hebben de vragen in een overleg met de werkgroep op 25 augustus uitgebreid beantwoord.
Vervolgens zijn de verschillen en overeenkomsten tussen beide programma's besproken. Er bleek volop discussiestof over de marges binnen het Gebiedsprogramma. Voor de Inloopochtend op zaterdag 7 november zijn de thema's voor de woonvisie met de bewoners doorgesproken. Ook nieuwe ideeën en voorstellen werden door de werkgroep opgenomen. Daarna moesten er knopen worden doorgehakt en standpunten ingenomen voor de woonvisie.
In de laatste maanden van 2009 is de concept woonvisie uitgewerkt en tenslotte op 25 februari '10 gepresenteerd aan de bewoners. In definitieve vorm is de woonvisie tenslotte op de Algemene Ledenvergadering van Dorpsbelangen 25 maart overhandigd aan het bestuur.

2.5 Vervolg

De woonvisie bevat veel voorstellen die direct met de betrokken partijen kunnen worden opgepakt.
De werkgroep Wenje adviseert het bestuur van Dorpsbelangen om daarop direct nieuwe werkgroepen in te stellen.
Allereerst zijn er verschillende voorstellen ingebracht bij het Friese Meren Project, die een goede kans maken op uitvoering. Maar dan zal er vanuit het dorp verder meegedacht moeten worden over de nadere uitwerking. Het gaat bijvoorbeeld om het herstel van vaarverbindingen, zoals door de Pieter Bouwessloot, een aanlegvoorziening voor bewoners en verschillende wandelroutes.
De tweede actie betreft de herinrichting van o.a. de Munkedyk en Langstrjitte, vanwege de verbetering van de verkeersveiligheid en het aanzien. Dat kan namelijk goed gekoppeld worden aan de deelname van Gaastmeer aan 'Doarpen yn 't Grien' in 2010.
Tenslotte zijn er verschillende acties op het terrein van de woningbouw en beheer van de woningvoorraad. Zo zijn voorstellen gedaan voor een vervolg op het woningbouwplan 'Feestpôle' en moet de voorgenomen verkoop van huurwoningen aan de J.J. Hofstrjitte ongedaan gemaakt worden.

3. De woonkwaliteiten van het dorp

De uitkomsten van het belevingsonderzoek en daarmee het Lokaal Programma is representatief te noemen, aangezien veel bewoners hebben deelgenomen. Het onderzoek leverde veel inzicht op in de woonkwaliteiten van Gaastmeer. Naast het wonen en de zorg om behoud van de voorzieningen houden allerlei onderwerpen rond verkeer, dorpsaanzien en de recreatieve bedrijvigheid de bewoners bezig.

3.1 Wonen aan en bij het water

Het water is een belangrijke woonkwaliteit voor de bewoners. Op een directe manier, door een woonplek aan het water of door de mogelijkheid om er regelmatig te varen, zwemmen of langs te wandelen. Op een indirecte manier, omdat de centrale ligging aan het water Gaastmeer vroeger tot centrum van de palinghandel heeft gemaakt en nu de ontwikkeling voor de waterrecreatie mede bepaalt.
Die woonkwaliteit kan beter worden benut. Door de (nieuwe) woningen een betere verbinding met water te geven, het (uit)zicht op water te behouden en de toegankelijkheid van oevers veilig te stellen. Op deze woonkwaliteit kan Gaastmeer zich namelijk goed onderscheiden van andere dorpen.
Maar afgezien deze woonkwaliteit kampt het dorp al jaren met een tekort aan betaalbare huur– en koopwoningen voor starters en senioren. Pas met het particulier woningbouwinitiatief ‘Feestpôle’ kwam er een beperkt woningcontingent beschikbaar. Daar mag het niet bij blijven. Een teruglopend inwonertal zorgt op de langere termijn voor verlies van de voorzieningen als de Troefmarkt, de school en het dorpshuis.

3.2 Recreatiedorp

Gaastmeer kent een duidelijk onderscheid in seizoenen. In de zomer de gezellige drukte van recreanten en in de winter de rust binnen het verenigingsleven. Het dorp is in de recreatieve bedrijvigheid relatief kleinschalig gebleven en de bewoners ervaren het daarom als prettig. In die lijn moet ook de toekomstige recreatieve ontwikkeling zijn. De bewoners willen in het algemeen hierop meer invloed uitoefenen. Zo zijn er veel voorstellen gedaan om de kwaliteit in het bestaande aanbod te verbeteren. Ook met een appèl aan de recreatieondernemers. Uitbreiding van de openingstijden van de veerpontjes, beter onderhoud en meer slecht weer voorzieningen, een beter openbaar vervoer.
Van het verbeteren van het vaarwegen– en wandelnetwerk, de pleisterplaatsen en zwemplekken profiteren zowel recreanten als bewoners.
De recreatie zorgt natuurlijk voor inkomsten voor de middenstand, waar het dorp ook weer profijt van heeft. Er is wel ergernis over het gebruik van de recreatiewoningen. Die zijn een groot deel van het jaar onbewoond (‘doodse sfeer’). Daarom geen nieuwe recreatiewoningen erbij, maar inzetten op een betere benutting van de bestaande.

3.3 Historisch dorpsaanzien

Het karakter van Gaastmeer is vooral historisch bepaald, ondanks de ingrijpende recreatieve ontwikkelingen bij Liuwe Daem en de nieuwbouw in de NO-hoek van de dorpskom. Klein Gaastmeer is ruimtelijk nauwelijks veranderd, al zijn er minder agrarische bedrijven actief. Vooral het aanzien vanaf de Wieldyk wordt hoog gewaardeerd.
In Gaastmeer wordt vaak de omgeving van de kade langs de Grutte Feart genoemd. Het had zelfs een ‘beschermd dorpsgezicht’ kunnen zijn, met haar verschillende oude, gerestaureerde panden, vaart en brug, en de open Yntemapolder aan de overkant.
Op deze plek speelt zich in de zomer ook het grootste deel van de waterrecreatie af, met bootjes afgemeerd langs de kade, veel passerende fietsers en het gevulde terras van D’Ald Herbergh. Een perfecte combinatie tussen dorpsaanzien en recreatie. Het enige nadeel is dat die omgeving niet is ingericht op veel autoverkeer. Daarom pleiten bewoners voor het verkeersluw maken van de kade, een andere ontsluiting van de woonstraten en het inrichten van extra parkeerplaatsen elders in het dorp.

3.4 Onbruik en verwaarlozing

De bewoners storen zich aan verschillende slecht onderhouden of ongebruikte plekken. Het betreft zowel de openbare ruimte als particuliere terreinen.
De dorpsentrees van zowel Klein Gaastmeer als Gaastmeer kunnen beter worden ingericht en onderhouden. Bij de dorpsentree Gaastmeer is er door de heestervakken aan weerszijden van de drempel weinig zicht op tegemoetkomend verkeer. De bushalte is slecht onderhouden en staat op een onherbergzame plek. Bij de kruising Wieldyk-Keapwei is een pleisterplaats ingericht, maar nodigt door het slechte onderhoud niet uit tot gebruik.
De weginrichting van met name de Munkedyk is ook genoemd. Stukken met slechte verharding, de onduidelijke voetgangersstrook, de wegbeplanting.
Wat betreft de 'Feestpôle' wordt gemeld dat men na de jarenlange planvorming en procedures nu de huizen gebouwd wil zien. De pôle Langstrjitte kan ook een opknapbeurt gebruiken. Het gaat dan om het regelen van de verkeersontsluiting naar de Munkedyk en het bestemmen en inrichten van het veldje zelf (bijvoorbeeld voor woningbouw).

3.5 Voorzieningen

Er bestaat een voortdurende zorg over het voorzieningenniveau. Men is bang voor het verlies van de Troefmarkt en voor een dalend leerlingenaantal van de school, tot onder de opheffingsnorm van 23.
Het dorpshuis draait goed en behoort met D'Ald Herbergh tot de plaatsen voor sociale– en verenigingsactiviteiten. Nieuwe bedrijvigheid en woningbouw bindt nieuwe mensen aan het dorp en vergroot weer het draagvlak voor de voorzieningen.
De Troefmarkt maakt overigens meer kans, als meer eigen bewoners daar boodschappen doen (of omgekeerd als deze haar aanbod / prijs afstemt op de wensen). Het moet iedereen duidelijk worden wat het belang van de winkel voor het dorp is.
In het verleden stonden veel vrijwilligers klaar bij de verbouwing van de winkel, maar uiteindelijk bepaalt toch de markt en de ondernemer het voortbestaan.
Met betrekking tot de school heeft een aantal ouders aangegeven kinderopvang te wensen. Die vraag zal in de toekomst alleen maar toenemen.
Het speelveldje bij het dorpshuis wordt hooggewaardeerd, maar het trapveldje zorgt ook voor enige overlast bij omwonenden.

Dorpsvisie Gaastmeer 2008-2018

'Wenje yn de Gaastmaar' is een verdieping van het thema Wonen uit de nog maar kort geleden uitgebrachte Dorpsvisie Gaastmeer (2008), de opvolger van de visie uit 2003. In het najaar van 2007 heeft Dorpsbelangen namelijk een enquête gehouden naar met name de woonwensen. De uitkomsten daarvan leidde tot een actualisatie van de dorpsvisie.
Er zijn vragen gesteld over de huidige– en gewenste woonsituatie, maar ook over de voorzieningen die mede de woonkwaliteit bepalen.
Een belangrijke uitkomst is het streven om het aantal inwoners uit te breiden, een minimaal voorzieningenpeil te handhaven, de bedrijvigheid te stimuleren en de verkeersveiligheid voor fietsers / voetgangers te verbeteren. In de komende 10 jaar zouden er 20 woningen bijgebouwd moeten worden, gefaseerd 2 per jaar. Ook wordt de permanente bewoning van recreatiewoningen bepleit.

Kijk op www.degaastmar.nl Dorpsvisie Gaastmeer

4. Bouwen voor het dorp

De bewoners van Gaastmeer hebben een breed ontwikkelingsperspectief voor ogen, waarin meer mensen aan het dorp worden gebonden. Door een recreatieve ontwikkeling en het aantrekken van bedrijvigheid, passend bij de schaal en het karakter van het dorp. Maar ook door woningbouw. Alleen dan blijft er voldoende basis voor de voorzieningen en de leefbaarheid van het dorp.

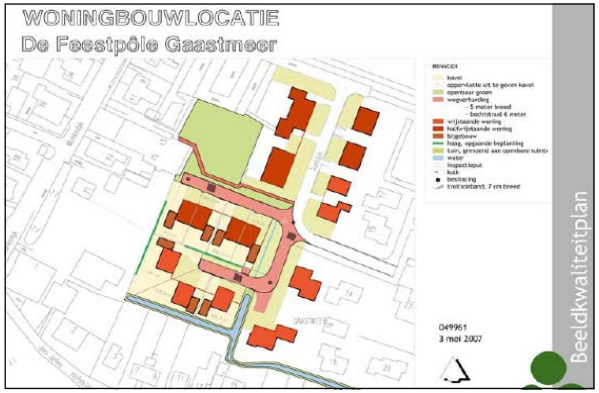

4.1 Bouwen voor de lokale vraag

Uit de enquête voor de dorpsvisie Gaastmeer kwam naar voren dat er een lokale behoefte bestaat aan ongeveer twintig woningen tot 2020. Het gaat daarbij vooral om betaalbare huur– en koopwoningen.
De woningmarkt is echter een open markt met een vrijheid van vestiging. Dus hoe ga je als dorp om met die 'lokale vraag' en hoe stuur je op vraag en aanbod? Ter illustratie: vrijwel alle werknemers bij bedrijven in Gaastmeer wonen elders en in de vrijkomende huurwoningen zijn de laatste jaren alleen jongeren van buiten komen wonen en niet uit het eigen dorp.
De vraag moet worden bediend vanuit de markt en het volkshuisvestingsbeleid van provincie en gemeenten. Aan Gaastmeer zijn jarenlang geen woningcontingenten toegekend, want die gingen naar de grotere kernen met voorzieningen. Bovendien is de productie van woningen binnen de gemeente achtergebleven bij de regionale behoefte.
Met het particulier woningbouwinitiatief 'Feestpôle' kreeg het dorp een contingent van zeven toegewezen in het lage– en middensegment koopwoningen.
Het plan voorziet in een deel van de lokale vraag. Maar de planprocedure heeft al jaren in beslag genomen en er is nog geen woning gebouwd.

En wat te doen met de rest van de vraag? De gemeente Wymbritseradiel heeft tot 2016 geen nieuwe woningcontingenten beschikbaar als gevolg van provinciaal beleid rond het 'krimpscenario' in de ontwikkeling van de bevolking. In de ontwerp Woonvisie (2008) worden voor Gaastmeer na realisatie van plan 'Feestpôle' geen contingenten meer vermeld. Toch kan Gaastmeer de competitie om de schaarse woningcontingenten aangaan. De voorwaarden die de provincie stelt zijn dat gebouwd moet worden voor de doelgroepen starters en senioren en dat een plan moet passen in de dorpsstructuur en het landschap. Wat het laatste betreft gaat inbreiding binnen de kom vóór op uitbreiding in het open landschap.
De lokale woningbehoefte in Gaastmeer sluit aan op het doelgroepenbeleid van de provincie en ook de bewoners vinden dat woningbouw goed moeten worden ingepast. De gemeente heeft toegezegd om kwalitatief goede plannen serieus te bekijken. De gemeente wordt echter ook gevraagd om ontwikkelingen mogelijk te maken door de reservering van contingenten en een strategische grondverwerving.

Woonvisie
Vanwege de verwachte 'krimp' in de bevolking, heeft de provincie aangegeven dat in het algemeen pas na 2016 weer nieuwe contingenten worden toegekend aan gemeenten. De gemeente Wymbritseradiel had nog een 'spaarpot' van ongeveer 250 nog te bouwen woningen uit de periode tot 2010. In de nieuwe Woonvisie van de gemeente wordt uitgegaan van in totaal 350 nog te bouwen woningen tot 2016, waarvan dus zo'n 250 uit de vorige planperiode. Van de resterende 100 zijn er 50 gereserveerd voor woningbouwplannen in o.a. Heeg en IJlst, die nog niet planologisch bestemd zijn. De rest wordt verdeeld over de kernen. Voor Gaastmeer is geen contingent gereserveerd. De gemeente wil de uitvoering van plan 'Feestpôle' eerst afwachten. Mocht die uitvoering als gevolg van de veranderende woningmarkt stagneren, dan hebben ook nieuwe plannen minder kans van slagen. De gemeente voert overigens een discussie met de provincie over de woningmarktsituatie, die binnen de gemeente af zou wijken van het provinciale beeld. Bij een gemeentelijke herindeling verandert de situatie opnieuw.

Toewijzing met voorrang
De EG-regelgeving garandeert vrije vestiging. Het met voorrang toewijzen van huurwoningen aan 'eigen bewoners' is niet toegestaan. Toch wordt er door woningcorporaties wel gezocht naar mogelijkheden om bepaalde vormen van voorrangverlening toe te passen. Bijvoorbeeld bij appartementen met een zorgvoorziening, waar een bewonersvereniging een ballotagecommissie kan instellen.

Levensloopbestendig bouwen
Woningcorporaties zetten in op het op peil houden van de woontechnische kwaliteit van hun woningvoorraad en op het betaalbaar houden daarvan voor de huurder. Bij renovatie en nieuwbouw worden woningen vaak 'levensloopbestendig' gemaakt. Met geringe, goedkope aanpassingen kan de woning geschikt blijven voor de huurder als deze een andere levensfase ingaat. Om dezelfde reden wordt gekozen voor een 'levensloopbestendig' type bij nieuwbouwwoningen. Moeilijk verhuurbare en levensloopbestendig te maken voorraad wordt verkocht. Dat ligt ten grondslag aan de voorgenomen verkoop van de verouderde seniorenwoningen van woningcorporatie Welkom. Omdat er echter ook behoefte is aan betaalbare huurwoningen in Gaastmeer wordt verkoop door Dorpsbelangen afgewezen. Sloop en vervangende nieuwbouw van deze huurvoorraad is wel bespreekbaar.

Levensloopbestendig woningtype

4.2 Meer huurwoningen

Het plan ‘Feestpôle’ voorziet in de lokale vraag naar betaalbare koopwoningen. De vraag naar huurwoningen wordt niet bediend. Kwantitatief gezien is daaraan juist een fors tekort. Enkele jaren geleden zijn twee van de drie huurwoningen aan de Turfdyk van een Gereformeerde woningbouwvereniging in Zeist verkocht. Jammer, want het waren goede woningen voor eigen starters in de huursector.
Vanuit een woningbehoeftenonderzoek bij de gemeentelijke Woonvisie 2009 wordt gesteld dat er een te grote voorraad goedkope huurwoningen is. Een deel daarvan wil men slopen en vervangen door wat duurdere huurwoningen. Een ander deel wordt verkocht als goedkope starterswoningen. Daarom hebben drie seniorenhuurwoningen van woningcorporatie Welkom aan de J.J. Hofstrjitte nu een ‘verkooplabel’. Maar er zijn in Gaastmeer niet te veel, maar eerder te weinig en gedeeltelijk ook woontechnisch verouderde huurwoningen. Naast de genoemde huurwoning aan de Turfdyk heeft ook woningcorporatie Welkom daar nog 4 relatief jonge halfvrijstaande woningen, evenals 4 oude woningen aan de Munkedyk. Aan de J.J. Hofstrjitte staan nog eens 2 halfvrijstaande– en het rijtje van 3 seniorenwoningen. In totaal heeft het dorp dus 13 huurwoningen (11%). Veel gemeenten hanteren een verhouding huur-koop van 25%-75%, waarbij er in de grotere kernen vaak een groter aandeel huurvoorraad staat. In Wymbritseradiel is de verhouding 30%-70%. In Gaastmeer ligt het huuraanbod met 11% dus ver onder deze verhouding.
De woontechnisch verouderde huurwoningen zijn nu prima starterswoningen voor jongeren. Mochten ze gesloopt worden dan dienen er levensloopbestendige huurwoningen voor terug te komen. Deze herstructurering komt niet ten laste van het woningcontingent.
Maar afgezien daarvan zal het huidige aanbod betaalbare huurwoningen voor zowel jongeren als senioren uitgebreid moeten worden. Gefaseerd, om de lokale vraag te bedienen, met bijvoorbeeld 12 tot een totaal van 25 (20%) in 2020.
Daarnaast wordt voorgesteld om ook wat grotere / duurdere huurwoningen te bouwen voor bijvoorbeeld gezinnen. Dit geeft doorstroommogelijkheden voor starters in de huursector en vestigingskansen voor mensen die besluiten te (blijven) huren.

4.3 Andere (ver)bouwmogelijkheden

Er zijn nog (ver)bouwmogelijkheden die géén aanspraak maken op woningcontingent. In Gaastmeer zijn die beperkt aanwezig in de verbouw van vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen (VAB’s). Hoewel de landbouwkundige structuur na de uitgevoerde ruilverkaveling goed is, wordt verwacht dat toch een aantal bedrijven zal stoppen. De grond wordt dan verworven door andere bedrijven, de boerderij komt vrij voor een woonbestemming.
Bij een herbestemming kunnen boerderijen worden verbouwd tot huurappartementen, zonder dat daarbij aanspraak wordt gemaakt op woningcontingenten. De voorwaarde daarbij is dat dit onzelfstandige woonheden worden, gezamenlijk beheerd door één rechtspersoon. Een bijkomend voordeel is de mogelijkheid van ballotage of coöptatie, dat wil zeggen dat de woningen bij voorrang kunnen worden toegewezen aan lokale woningzoekenden. Er kan dus lokaal gestuurd wordt op vraag en aanbod.
Voor een aantal historische boerderijen kan een verbouw tot appartementen doorgevoerd worden zonder afbreuk te doen aan de uitstraling. Soms kan dit zelfs de enige exploitatiebasis blijken te zijn om het pand te behouden.

Vereniging Groepsgewijs Wonen Friesland

De vereniging zet zich in voor woongroepen, waarbij senioren (50+) zelfstandig wonen, maar bepaalde ruimten en voorzieningen samen delen. Je woont dan langer zelfstandig, blijft actiever door het sociale contact en ervaart meer veiligheid. Maar het vraagt ook een vermogen tot aanpassing. Het is geen remedie voor alle gevoelens van onbehagen en eenzaamheid. Het houdt mensen actief in hun eigen sociale omgeving. Ze zijn verzekerd van aandacht, gezelligheid en veiligheid en maakt ze minder afhankelijk van externe zorg. Het draagt bij aan de leefbaarheid, omdat het senioren in staat stelt in het dorp te blijven wonen. Fysieke afstanden kunnen worden overbrugd door digitale communicatie. Gemeenten en zorginstellingen experimenteren met digitale loketten en diensten-op-afroep. Senioren hoeven in veel gevallen niet meer de deur uit.
Postorderbedrijven, webwinkels en supermarkten bieden producten aan via internet. Bestellingen worden aan huis afgeleverd tegen een steeds lagere vergoeding. Voor fysieke zorg en dienstverlening blijft men nog wel afhankelijk van voorzieningen, die vaker geconcentreerd worden in de grotere kernen.

4.4 Recreatief gebruik

Er zijn in de 80er jaren veel kleinere woningen in Gaastmeer en Klein Gaastmeer opgekocht voor recreatief gebruik. Lokaal was er toen geen belangstelling of vond men de vraagprijs te hoog. Nu betreuren bewoners het dat deze woningen een groot deel van het jaar niet bewoond worden.
Het recreatief gebruik van permanente woningen werd door de gemeente geregeld door afgifte van een ‘persoongebonden ontheffing’ op grond van de Gebruiksverordening Tweede Woningen. Bij verkoop van de woning vervalt dit en moet de woning weer permanent bewoond worden. In de meeste gevallen is dat mogelijk of is de woning daartoe te verbeteren. Gezien juist de behoefte aan woningen is het belangrijk dat tegen misbruik wordt opgetreden. Recent heeft de gemeente onderzoek gedaan naar illegale recreatieve bewoning en zal de komende jaren de handhaving verscherpen. De gemeente is inmiddels ook van mening dat recreatief bewoonde woningen binnen de bebouwde kom een nadelige invloed op de leefbaarheid hebben. Er komt nieuw beleid hierop.
Als gevolg daarvan mag worden verwacht dat veel recreatief gebruikte woningen uiteindelijk weer beschikbaar komen voor permanente bewoning.

4.5 Echte recreatiewoningen

Echte recreatiewoningen zijn woningen met een recreatieve bestemming. Die komen in het dorpsgebied vooral voor op het recreatiepark ‘Liuwe Daem’. Zo’n veertig jaar geleden werd dit terrein bij de aanleg van de gasleiding door Stichting Ichtus en aannemer Maurik ontwikkeld voor minder bedeelden. Inmiddels zijn de bijna 60 huisjes alle in particuliere eigendom. Andere complexen zijn die van Recreatiebedrijf Syperda (16) en van Vereniging ’t Piel (9).
De gemeente is tegen uitbreiding van recreatieparken en de bouw van vrijstaande recreatiewoningen.
Wel is het mogelijk om recreatieappartementen in te bouwen in boerderijen (maximaal twee naast één echte woning) of in gebouwen met een woonfunctie (maximaal vijf naast één echte woning). Dat biedt voldoende mogelijkheden voor kleinschalige uitbreiding van het aanbod recreatiewoningen.
De recreatiewoningen ‘Liuwe Daem’ worden door de particuliere eigenaren maar een deel van het jaar gebruikt. Exploitatie als verhuurde woningen zou een betere benutting kunnen geven, waar vervolgens ook het dorp meer aan heeft. En er is de optie van een omzetting (deels) naar permanente woningen, wat echter wel ten laste komt van het woningcontingent.

Clusters woonboten zoals aan de Pieter Bouwessloot passen bij de plek (water, doorvaart), de dorpsstructuur en in het landschap (doorzichten, geen verrommeling). Ook een optie voor permanente bewoning, maar dan binnen de dorpskom van Klein Gaastmeer / Gaastmeer. Het cluster aan 't Piel zou op de langere termijn moeten worden gesaneerd, want dit past niet op die plek.

Bedrijfswoningen in combinatie met nieuwe bedrijvigheid. Binnen bestaande vrijkomende (agrarische) bedrijfspanden, nieuw op (vrijkomende) bedrijfsterreinen of in nieuwe bedrijfsverzamelgebouwen.

Nieuwbouw van huurwoningen zorgt ervoor dat de huurvoorraad technisch op orde blijft en aangevuld wordt tot een betere verhouding tot de voorraad koopwoningen. Zowel starters, senioren als gezinnen (doorstroming) en van het levensloopbestendige type.

Door handhaving op rechtmatige recreatieve bewoning en nieuw beleid (geen ontheffingen meer) worden recreatief gebruikte woningen geleidelijk weer toegevoegd aan de voorraad permanente woningen. Vaak zeer geschikte starterswoningen in koopsector.

Vergelijkbaar met de 'Feestpôle' kan ook de pôle van de Langstrjitte bestemd worden voor woningbouw, zoals door veel bewoners geopperd. Een onderdeel van een algemener plan (grondsanering, ontsluiting). Woonkwaliteit door water 'naar binnen te trekken'?

Vrijkomende en te verwerven agrarische bedrijven of woonboerderijen kunnen eventueel verbouwd worden tot meerdere onzelfstandige woningen voor senioren. Beheerd door één rechtspersoon.

4.6 Woonboten

In het dorpsgebied liggen drie clusters woonboten die recreatief bewoond worden.
Het cluster van vier aan ‘t Piel dateert al uit de 50er jaren en wordt gedoogd, vanwege de opgebouwde rechten van de eigenaars. De ligplaatsen zijn niet bestemd. Vernieuwing van de boten is mogelijk, maar dan binnen het bestaande volume. Of dat in de praktijk gebeurt wordt overigens betwijfeld, gezien een recent voorbeeld. Als een woonboot wordt opgegeven (of verkocht), dan vervallen de rechten van de eigenaar. De plek aan ‘t Piel is uniek, maar eigenlijk zou aan de situatie een eind moeten komen. Hier past geen enkele vorm van (recreatieve) bewoning en de eigenaren zou een andere locatie geboden moeten worden.
Twee andere clusters van vier respectievelijk twee woonboten liggen aan de Pieter Bouwessloot in Klein Gaastmeer. Deze plekken zijn wel recreatief bestemd en goed ontsloten naar de weg. Ze liggen op enige afstand van elkaar, deels achter de kade en er zijn geen bouwwerken op de wal. Doorzichten blijven mogelijk, ‘verrommeling’ ontbreekt.
Op deze manier zijn woonboten ook als permanente woonvorm een optie, inspelend op water als woonkwaliteit. De gemeente wil deze echter alleen onder voorwaarden binnen de dorpskom toestaan.

4.7 Bedrijfswoningen

Er is een plan in voor een bedrijventerreintje aan de Wieldyk. Het moet gaan voorzien in de vestiging van kleinschalige aan watersport gebonden bedrijvigheid. Woningeigenaren van de ‘Liuwe Daem’ maakten hiertegen bezwaar maar onlangs verwierp de Raad van State de door hen ingebrachte bezwaren.
Bij de vestiging van bedrijven kan het bouwen van een bedrijfswoning noodzakelijk zijn. De laatste jaren wordt door gemeenten ook geëxperimenteerd met combinaties van wonen en werken. Het gaat dan om bedrijvigheid die te klein is voor de echte bedrijfsterreinen en teveel overlast geeft bij vestiging in een woonwijk. Een andere optie is om in bedrijfsverzamelgebouwen die bedoeld zijn voor kleine ondernemingen, flexibele (bedrijfs)woningunits toe te staan.
De hoofdfunctie bepaalt of een (bedrijfs)woning ten laste komt van het woningcontingent.
In Gaastmeer zijn er naast het plan Wieldyk verschillende mogelijkheden voor de vestiging van bedrijvigheid en bijbehorende bedrijfswoning. Een voorbeeld zijn de loodsen van Attema, die recent door een andere ondernemer zijn gekocht. Het kan ook gaan om vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen die een andere bedrijfsbestemming krijgen.

5. Gastvrij Gaastmeer

De bewoners zijn positief over de huidige recreatieve positie van Gaastmeer. Het levert gezellige drukte en inkomsten op in de zomerperiode.
Geen groot watersportcentrum, maar wel een belangrijke pleisterplaats in een netwerk van vaar–wegen en fietspaden.
Het voorzieningenniveau kan op onderdelen wel verbeterd worden.

5.1 Centrale ligging in watersportgebied

Gaastmeer ligt centraal in een netwerk van vaarverbindingen over vaarten en meren. Dat was vroeger al mede bepalend voor de bloei van de palinghandel, nu voor de watersport. Het dorp is een daarin een kleinschalige pleisterplaats met diverse voorzieningen. Zonder de huidige charme en kleinschaligheid te verliezen kan het dorp zich nog sterker ‘profileren’. Niet alleen op watersportgebied, maar ook voor de fietsrecreanten en gebruikers van verblijfsaccommodaties. De bewoners zien de recreatie als een belangrijke bron van inkomsten, bijdragend aan de voorzieningen en vanwege de gezellige drukte.
De bevolking van het dorp verdubbelt in de zomer bovendien door het recreatief gebruik van de woningen op ‘Liuwe Daem’. Gaastmeer stelt zich naar de recreanten gastvrij op. Een verdere ontwikkeling van de recreatie en bijbehorende bedrijvigheid heeft draagvlak onder de bewoners en wordt voor de toekomst ook verwacht. De ontwikkeling dient afgestemd te zijn op de schaal en het karakter van Gaastmeer. Maar er is meer dan alleen recreatie. De agrarische bedrijvigheid is een andere sector van belang en het dorp vraagt ook om ruimte voor woningbouw, om een goede verkeersafwikkeling en groene, open plekken.

5.2 Uitbreiding accommodaties

Op dit moment wordt er een gevarieerd aanbod aan voorzieningen en accommodaties geboden, van diverse vormen van logies en kamperen, recreatiewoningen, jachthavens en aanlegplaatsen, tot horeca en een supermarkt. Verschillende met de watersport verbonden bedrijven zorgen nog voor extra faciliteiten in reparatie en onderhoud.
Verschillende ondernemers hebben de behoefte aan slecht weer voorzieningen voor hun gasten genoemd. Als de weersomstandigheden een verblijf op of aan het water niet toelaten zijn er te weinig alternatieven. Bovendien zijn veel van de gasten met een boot niet mobiel genoeg om dat alternatief elders te zoeken.
Bij uitbreiding en aanvulling van de accommodaties kan men denken aan een indoor sportieve– en speelvoorziening, een streekmuseum, excursies of een stoomtreinrit. Een auto– of fietsverhuur kan de mobiliteit van de gasten vergroten.
Gaastmeer mag dan centraal in het vaarwegennetwerk liggen, over land ligt het relatief geïsoleerd van de dichtstbijzijnde grote stad Sneek. Een algemene klacht van recreanten en bewoners is het ontbreken van een goede OV-verbinding ‘s avonds en in het weekend. De dienstregeling moet uitgebreid worden.

Toeristisch beleid
Het gemeentelijk Toeristisch Recreatief Ontwikkelingsplan TROP (2005) ondersteunt de ambities van Gaastmeer. Een gepaste recreatieve ontwikkeling sluit aan op het behoud van de cultuurhistorische en landschappelijke kwaliteiten, het voorziet in verbetering in het aanbod accommodaties en attracties, meer onderlinge samenhang en afstemming, betere promotie enz. In het Gebiedskader Nationaal Landschap Zuidwest Friesland wordt recreatie een belangrijke economische functie genoemd, die kan bijdragen aan de instandhouding van het waardevolle landschap. De kernkwaliteiten van dat landschap zijn daarin richtinggevend, zoals die van het water (verschijningsvorm, ecologie).

Friese meren project
In het Friese Meren project wordt de infrastructuur voor de watersport verbeterd om zodoende een verdere groei van deze voor Friesland belangrijke sector mogelijk te maken. Vaarwegen worden uitgediept en verbeterd met o.a. aquaducten en ook onderling kortgesloten. In de tweede programmaperiode tot 2013 wordt vooral ingezet op verbetering van de ruimtelijke kwaliteit en recreatieve voorzieningen op de wal, zoals aanlegplaatsen, sanitair, en fiets- en wandelpaden.
Er zijn vergevorderde plannen vanuit het Friese Meren project voor de stoomtreinroute. Oudega wil daarin graag een halte. Gaastmeer kan daarop aansluiten, maar ook extra investeren in arrangementen rond een uitgebreid fietspaden- en fluisterbotennetwerk, zoals een rondvaart met het palingklippertje ’Voorwaarts’.
In Stadskanaal (Gr) bijvoorbeeld bestaat een arrangement, waarbij een ritje met de STARstoomtrein is gekoppeld aan een trekvaarttocht.

Recreëren in de woonomgeving
Voor bewoners kunnen mogelijkheden om te recreëren in de eigen woonomgeving worden gekoppeld aan toeristische investeringen. Het gaat dan om wandel–, fiets– en vaarroutes, maar ook om horeca en sport. Zo’n functie vervullen bijvoorbeeld de zwemplek bij ‘Liuwe Daem’ en het uitzichtpunt ‘Pielzicht’.

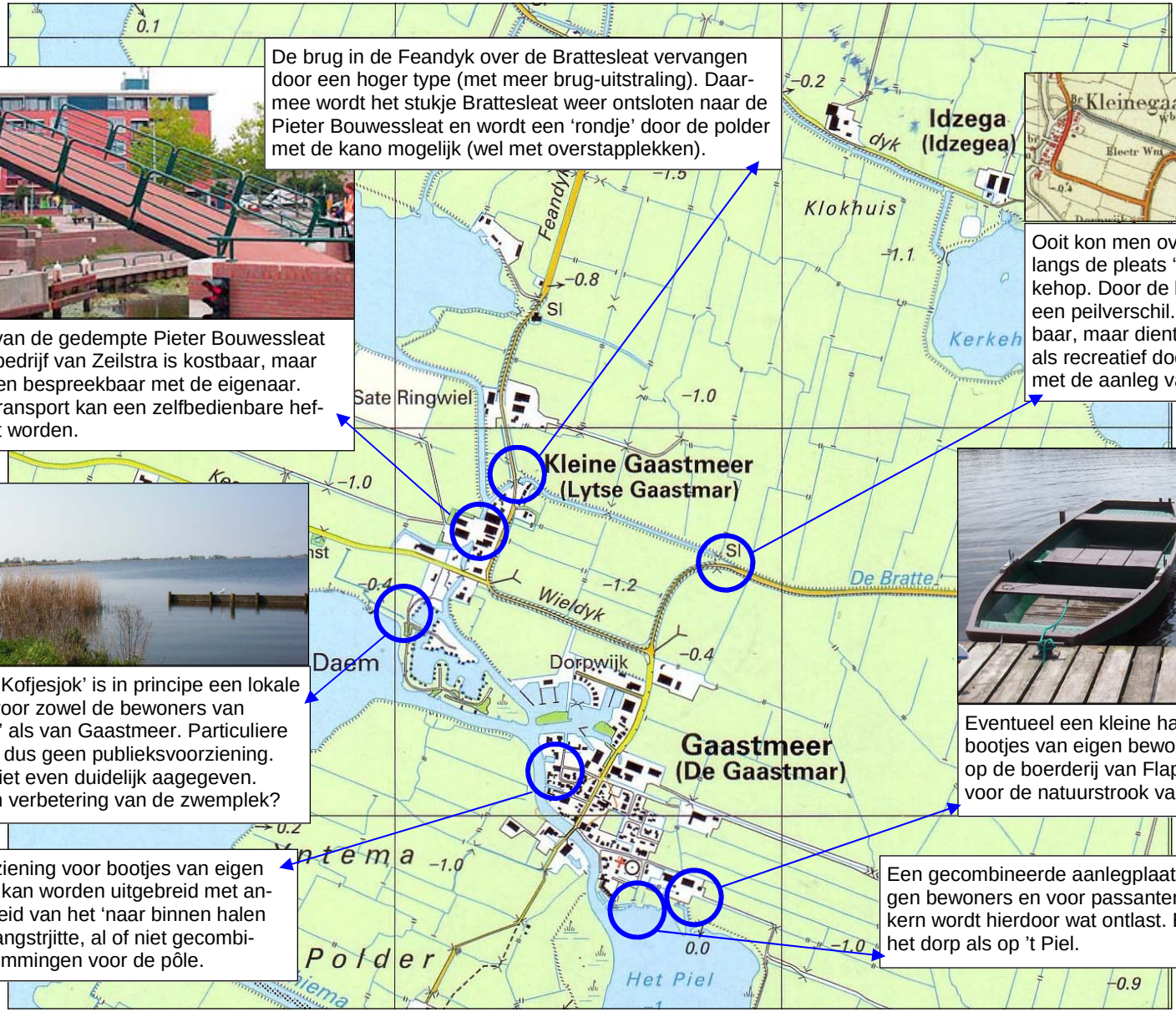

De brug in de Feandyk over de Brattesleat vervangen door een hoger type (met meer brug-uitstraling). Daarmee wordt het stukje Brattesleat weer ontsloten naar de Pieter Bouwessleat en wordt een ‘rondje’ door de polder met de kano mogelijk (wel met overstapplekken).

Het opengraven van de gedempte Pieter Bouwessleat op het agrarisch bedrijf van Zeilstra is kostbaar, maar onder voorwaarden bespreekbaar met de eigenaar. Voor het bedrijfstransport kan een zelfbedienbare hefbrug aangebracht worden.

Ooit kon men over de Brattesleat doorvaren, langs de pleats ‘Grutte Bratten’, naar het Kerkehop. Door de bouw van het gemaal ontstond een peilverschil. Herstel als vaarroute is kostbaar, maar dient zowel een cultuurhistorisch– als recreatief doel. Eventueel te combineren met de aanleg van het fietspad naar Heeg.

Zwemplek ‘It Kofjesjok’ is in principe een lokale voorziening voor zowel de bewoners van ‘Liuwe Daem’ als van Gaastmeer. Particuliere eigendom en dus geen publieksvoorziening. Maar dat is niet even duidelijk aagegeven. Aanvulling en verbetering van de zwemplek?

Eventueel een kleine haven / aanlegvoorziening voor bootjes van eigen bewoners en gasten van de camping op de boerderij van Flapper. Afstemmen op het beleid voor de natuurstrook van ’t Piel (Natura 2000 gebied).

Een enkele aanlegvoorziening voor bootjes van eigen bewoners is er al, maar kan worden uitgebreid met andere locaties. Mogelijkheid van het ‘naar binnen halen van water’ bij de pôle Langstrjitte, al of niet gecombineerd met andere bestemmingen voor de pôle.

Een gecombineerde aanlegplaats voor bootjes van eigen bewoners en voor passanten. De kade bij de dorpskern wordt hierdoor wat ontlast. Een mooi zicht op zowel het dorp als op ’t Piel.

5.3 Profiel

Toch mist Gaastmeer ook een echt profiel, waarmee het zich kan onderscheiden ten opzichte van bijvoorbeeld Oudega en Heeg, of de omliggende regio's. Op dat profiel kan meer samenhang in de voorzieningen en accommodaties georganiseerd worden.
Gezien de historie ligt er een voor de hand liggend aanknopingspunt in de bloei van de palingvisserij en –handel. Het spreekt tot de verbeelding, omdat alles rond deze bedrijvigheid tegenwoordig anders ligt: een dramatisch lage palingstand, de verdwenen locale verwerking en internationale handelscontacten, de verdwenen palingaken. Toch heeft Gaastmeer nog veel panden en plekken die aan de palingtijd herinneren. Stichting Palingklipper 'Voorwaarts' bijvoorbeeld exploiteert een kleine palingklipper voor rondvaarten in Gaastmeer. Overigens is enkele jaren geleden een palingaak nagebouwd, die in Heeg ligt afgemeerd.
Een ander profiel zou kunnen zijn het zorgtoerisme. Het sluit aan bij de inspanningen van Dorpsbelangen om een zorginstelling te interesseren voor vestiging in het dorp. Mensen met een zorgbehoefte kunnen met hun begeleiders recreëren aan of bij het water, mits de voorzieningen daarop aangepast zijn. In de sector wordt een groei verwacht door het groeiende aandeel zorgbehoefte ouderen.

5.4 Herstel en onderhoud vaarroutes

Het netwerk aan vaarten en sloten vormde vroeger de ontsluiting van de regio. Vrijwel alle vervoer ging over water, tot aan de boerderij en in de dorpskom.
Met de overschakeling naar het wegvervoer zijn delen van het vaarnetwerk in onbruik geraakt, andere delen kregen later weer betekenis voor de vaarrecreatie.
Voor dezelfde vaarrecreatie worden nu weer forse investeringen opgebracht om het netwerk te herstellen en uit te breiden.
Het netwerk in Klein Gaastmeer en Gaastmeer is nog grotendeels intact, maar op veel plaatsen niet meer doorvaarbaar. Dat komt door de bouw van gemalen, de aanleg van dammen en bruggen, en door het dichtslibben van watergangen. In de doorvaarbaarheid is het daarom relevant een onderscheid te maken tussen grote vaartuigen (motorjachten, zeilboten) en kleine vaartuigen (sloepjes, kano's). De bewoners hebben voorstellen gedaan om een aantal vaarroutes te herstellen. Deze zijn ook al ingebracht bij het Friese Meren Project.
Een belangrijke aanvullende voorziening op de wal is een inneempunt voor vuilwater. Dat ontbreekt nu zelfs op de kade van Gaastmeer, waar passanten vaak aanleggen en wel een toiletgebouw staat.

5.5 Aanlegplaatsen eigen bewoners

Aanlegplaatsen voor kleine bootjes van bewoners zijn mogelijk binnen de bebouwde kom, langs bestaande brede vaarten. Ze moeten ook als zodanig bestemd worden in het bestemmingsplan. De gemeente wil daarbij naar een gezamenlijk beheer met Dorpsbelangen. De voorziening is dan eigendom van de gemeente (of waterschap) en Dorpsbelangen houdt toezicht en regelt de toewijzing van de ligplaatsen.
Voor het realiseren nieuwe aanlegplaatsen zijn vaak vergunningen nodig en moet soms grond worden aangekocht.
Bewoners hebben ook een gecombineerde aanlegvoorziening voorgesteld voor bewoners en passanten aan de oever van 't Piel, in de buurt van Pielzicht.
In de vorm van een T bijvoorbeeld. Een deel van de waterrecreanten kan er dan voor kiezen om even daar aan te leggen, op enige afstand van de drukke kade.
In de dorpskom is niet zoveel ruimte om aanlegplaatsen voor bewoners te realiseren. Een enkele voorziening ligt er al wel. Het is mogelijk, maar kostbaar, om op andere plekken gedempte vaarten weer gedeeltelijk te ontgraven of door nieuwe insteken te maken.
Aanlegplaatsen nabij woningen vertalen zich meestal wel in een waardevermeerdering.

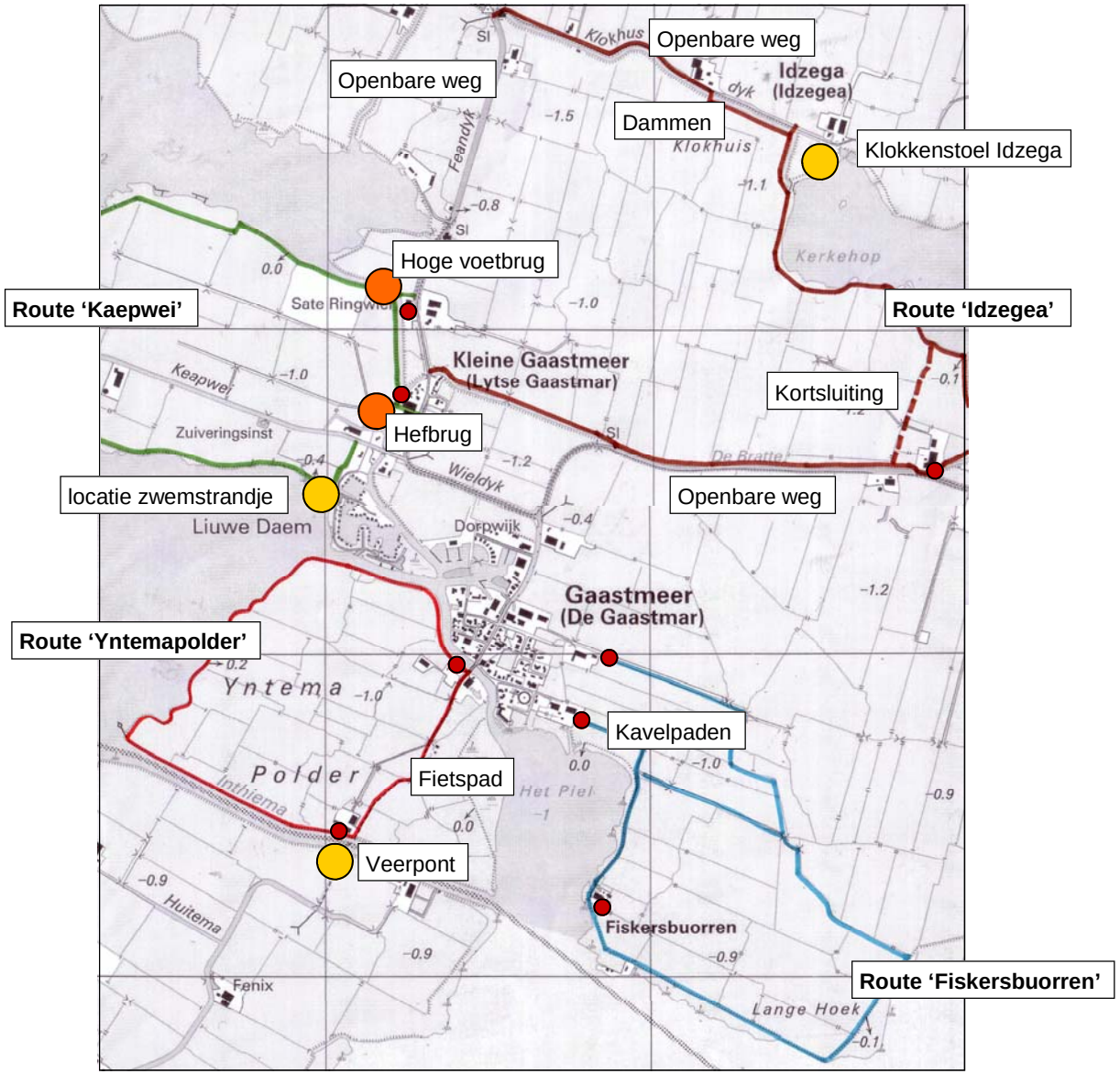

In deze kaart zijn allerlei voorstellen opgenomen die betrekking hebben op 'ommetjes', die verder uitgewerkt kunnen worden in overleg met de grondeigenaren. Hun medewerking is vereist.

Route 'Yntemapolder'
Deze route loopt over het fietspad naar de veerpont over de Yntemasloot. Daarna gaat het over de polderkade terug richting Gaastmeer. Knelpunten zijn het oversteken van de twee agrarische erven. De oevers zijn daar al wel ontsloten voor campinggasten en booteigenaren.

Route 'Kaepwei'
Een route vanuit het pad naar zwemplek 'It Kofjesjôk' en dan verder over en langs de polderkade. Met een grote afwisseling in ervaring van oevers en meren. Mogelijke kortsluitingen naar de Kaepwei. Via een hoge voetbrug over de Pieter Bouwessloot weer aansluiting op de Feandyk (Veendijk) bij Sate Ringwiel of via de nieuwe klapbrug bij het bedrijf van Zeilstra. Verder een goede aansluiting op de route 'Idzegea'.

Route 'Idzegea'
Eigenlijk een relatief lange route om een polder die ook met 'Klokhuis' wordt aangeduid, verwijzend naar de klokkenstoel van Idzega. Een route die ook een toeristisch thema kan krijgen rond de bijzondere klooster– en kerkgeschiedenis. Aansluitingen via dammen over het water naar de Klokhûsdyk en dan over deze weg terug naar de Feandyk. Knelpunt is het erf van de 'Grutte Bratten'.

Route 'Fiskersbuorren'
Via het bedrijf van Flapper is de oude woonplek 'Fiskersbuorren' (Vissersbuurt) al bereikbaar en de route volgt daarna de polderkade via de Langehoek om vervolgens weer door te steken langs de rand van het voormalige, ingepolderde Noordermar. Daarbij zijn twee aansluitingen te maken op bestaande kavelpaden, terug naar Gaastmeer.
Knelpunten zijn het erf bij 'Fiskersbuorren' en de erven van de agrariërs.

5.6 Wandelroutes

Nog maar enkele jaren geleden is er een mooi wandelpad aangelegd langs de Brattesleat. Maar er zijn meer mogelijkheden voor uitbreiding van het netwerk aan wandelpaden.
Het provinciale project 'Oude paden, nieuwe wegen' heeft al veel oude paden geïnventariseerd en is inmiddels afgerond. Er zijn diverse subsidieregelingen voor de verbetering van de recreatieve toegankelijkheid en voor de aanleg van 'dorpsommetjes'. Belangrijk is dat deze wandelpaden natuurlijk in goed overleg en met instemming van de grondeigenaar uitgevoerd moeten worden. De wandelroutes vormen een grote aanvulling op de recreatieve mogelijkheden voor bewoners. Op de Inloopochtend 7 december zijn een aantal routes aangegeven op de kaart. Het merendeel loopt langs de randen van de polders over particuliere eigendom van agrariërs. Zij moeten instemmen met het gebruik en kunnen aanspraak maken op een vergoeding. Dat kan o.a. met de Boerenlandpadregeling. Belangrijke punten zijn verder de verboden toegang voor honden, voorkomen van onrust onder vee en weidevogels en het tegengaan van vervuiling. Dit kan in een overeenkomst met de eigenaren vastgelegd worden.

5.7 Fietspaden en veerpontjes

Het gebied is voor fietsers recreatief zeer aantrekkelijk en grotendeels goed ontsloten. Gaastmeer vormt ook voor deze groep een belangrijke pleisterplaats. D'Ald Herbergh ligt wat dat betreft prima bij de brug en aansluiting richting It Heidenskip ('Brekkepaed'). Op dit moment wordt er een vrijliggend fietspad aangelegd langs de Feandyk en Wieldyk. De wens van Gaastmeer is dat er ook zo'n fietspad komt naar Heeg. Dat dorp heeft het eveneens opgenomen in het Masterplan Heeg. Gaastmeer heeft echter een voorkeur voor de route langs De Burd en niet langs de oever van het Heegermeer.
De twee veer– of fietspontjes in het netwerk van fietspaden maken de geschiedenis van de 'oerset' beleefbaar. De pontjes zijn eigendom van de gemeente, de exploitatie is in handen van vrijwilligers. Voetgangers en fietsers worden van 1 mei tot 1 oktober tegen een vergoeding van € 0.80 overgezet. De pontjes vormen een onmisbare schakel in het wandel– en fietsnetwerk. Het is dan ook bezwaarlijk als de openingsperioden en –tijden niet op elkaar afgestemd zijn.
Bewoners en recreatieondernemers doen het voorstel om het seizoen te verlengen, pauzes af te schaffen en de problemen met wisselgeld op te lossen.

Boerenlandpadregeling

'Wandelpaden over boerenland' is een subsidieregeling van ministerie van LNV. Het gaat om een vergoeding (€ 0,45 per strekkende meter pad per jaar, bedoeld voor de agrariër) voor de openstelling van land voor wandelaars. Aanvragers kunnen zowel organisaties (dorpsbelang) als particulieren zijn. Voor de aansprakelijkheidsrisico's is in een aantal provincies een verzekering afgesloten die schade aan en door wandelaars dekt. Soms hebben organisaties die optreden namens een collectief zelf zo'n verzekering afgesloten. Als het pad tijdelijk niet begaanbaar is als gevolg van werkzaamheden (maaien, oogsten, enz.), dan mag de boer het pad even afsluiten. Dit kan in de overeenkomst worden opgenomen. Er mag een aanlijngebod voor honden of een hondenverbod ingesteld worden. Dit wordt dan aangegeven met bebording of zelfs afgedwongen met een anti-hondensluis.
In vrijwel alle gevallen is de overeenkomst met de agrariër gesteld op zeven jaar. De overeenkomst is opzegbaar. De ervaringen van de afgelopen vijftien jaar zijn overigens positief.

6. Voorzieningen en bedrijvigheid

Gaastmeer beschikt over een aantal basisvoorzieningen die, zoals in veel kleine dorpen, onder druk staan. Het verenigingsleven kan altijd rekenen op onderdak in het dorpshuis en D'Ald Herbergh. Maar het leerlingenaantal van de basisschool loopt terug en de supermarkt heeft eigenlijk te weinig omzet.
Nieuwe bedrijvigheid kan mensen aan het dorp binden en daarmee een bredere exploitatiebasis voor de voorzieningen bieden.

6.1 Dorpshuis 'Us Doarpshús'

Voor een klein dorp als Gaastmeer is een bepaald niveau van voorzieningen van groot belang voor de leefbaarheid, zo stellen de bewoners. Waar in de zomer de gezellige drukte van de recreanten de sfeer in het dorp bepaalt, is dat in de winter het verenigingsleven van de bewoners. Het dorpshuis 'Us Doarphús' is daarvoor de centrale ontmoetingsplek. Het is sinds 1976 ondergebracht in het gebouw van de voormalige Gereformeerde school. De supermarkt is gevestigd in de onderwijzerswoning.
Er is een uitgebreid verenigingsleven, variërend van muziek-, sport– en gezelligheidsverenigingen tot belangenbehartiging. Het leidt tot een goede bezetting van de aanwezige ruimten. Voor sportbeoefening wijken bewoners uit naar de accommodaties in Oudega en Heeg.
De uitbaters van 'D'Ald Herbergh' zijn tevens belast met het beheer van het dorpshuis. Buiten het toeristenseizoen kan dan ook beroep worden gedaan op die horecaruimte. Van onderlinge concurrentie is geen sprake. Het dorpshuis wordt mede door de inzet van veel vrijwilligers in goede staat gehouden. Recent is alles binnen opnieuw geschilderd. De toekomst ziet er goed uit.

6.2 Troefmarkt

Over de toekomst van de kleine supermarkt maken veel bewoners zich zorgen. Naast een basisvoorziening, met name voor minder mobiele ouderen, is het een belangrijke sociale ontmoetingsplaats. Aanvankelijk een Attent supermarkt is het nu een Troefmarkt, zoals er meer kleine dorpswinkels worden geëxploiteerd onder die naam. Het heeft ook een slijterij, een samenwerking met een bakkerij en biedt een bezorgdienst aan.
De inkomsten tijdens het toeristenseizoen zijn bepalend voor de instandhouding van deze voorziening. Of dat voor de toekomst voldoende is, blijft de vraag.
Oudega heeft overigens een vergelijkbare Troefmarkt, met waarschijnlijk eenzelfde problematiek.
Enkele jaren geleden hebben vrijwilligers geholpen bij een verbouwing van de winkel. Dat toont de bereidheid om de voorziening te behouden. Mogelijk kan een combinatie van dorpshuis, Troefmarkt en nieuwe (zorg) voorzieningen uitkomst bieden? Dergelijke vormen van samenwerking hebben in ieder geval de belangstelling van de beleidsmakers. Zelfs woningcorporaties zijn bereid te investeren in dergelijke voorzieningen, gezien de betekenis ervan voor de leefbaarheid in een dorp en daarmee voor de verhuurbaarheid van hun woningvoorraad.

Problematiek kleine supermarkten

In 2008 verscheen er een studie naar supermarkten en voorzieningen in Groninger dorpen, genaamd 'Super'. Aanleiding voor de opstellers vormde de sluiting van een kleine supermarkt in het dorp Stedum, hun eigen woonomgeving. Zij verrichten onderzoek naar de problematiek van de supermarkten en voorzieningen in kleine dorpen. Vervolgens zochten ze uit verschillende exploitatiemogelijkheden naar een geschikte vorm om de supermarkt in Stedum te behouden. Dat mocht niet baten. De betreffende winkel is gesloten, maar er kwam wel een handboekje uit voort voor mensen die op een vergelijkbare manier aan de slag willen.
Erg veel nieuws bevat de studie niet. De opstellers vermelden zelfs dat ook zij eigenlijk geen geschikte economische concepten hebben kunnen vinden.
***De Troefmarkt** is daarvan nog de meest aansprekende. Het is een kleine winkelconcept van Van TOL, een groothandel in levensmiddelen. Van Tol levert een pand (systeembouw) en/of winkelinrichting, de ondernemer exploiteert de onderneming.*
*Een andere vorm is de **Attent supermarkt**, waarbij de organisatie Support & Co bemiddelt bij de plaatsing van medewerkers met een persoonsgebonden budget (PGB) in winkels. Door het bieden van leer– en werkplekken kan de ondernemer een extra inkomen naast de winkelomzet verwerven.*

Het integreren van de winkel met allerlei zorg– en welzijnsfuncties kan een voldoende exploitatiebasis opleveren. Maar het zal altijd lokaal maatwerk blijven. Doorslaggevend blijft de mate waarin bewoners van het dorp aan de voorziening gebonden kunnen worden. Een coöperatieve opzet, waarin bewoners / klanten mede aandeelhouder zijn, lijkt daarin te slagen. Wat dat betreft kan geleerd worden van de geschiedenis van de zogenoemde 'verbruikscoöperaties' uit het begin van de vorige eeuw en COOP-winkelketens die daarvan nog de levende herinnering zijn.

6.3 Kerkgemeente PKN

De kerk van Gaastmeer is verbonden aan de naam van dominee Jelke Bruinsma, veertig jaar dominee bij de voormalige Hervormde Gemeente. Hij zocht naar mogelijkheden om kerkelijk– en maatschappelijk leven met elkaar te verbinden, met als nevendoel ook het genereren van extra inkomsten voor de kerk. Daarvoor richtte hij onder meer de Stichting Ichtus op en nam een aandeel in de ontwikkeling van het recreatieproject 'Liuwe Daem'. De stichting draagt financieel bij aan de uitgaven voor de predikant, het kerkonderhoud en voor de activiteiten van Stichting Welzijn. Men wil een kerk zijn voor het hele dorp.
Sinds 2007 is de gemeente opgegaan in de Protestantse Kerk Nederland en heeft een predikante in deeltijd. De gemeente telt ongeveer 200 leden, zo'n 70% van de inwoners. 's Zomers vervult de kerk ook een belangrijke functie voor recreanten uit de omgeving.
Het kerkgebouw kent een goede onderhoudstoestand en staat op een markante plaats, onderdeel van het historisch dorpsaanzien vanaf 't Piel. Dat geldt niet voor de voormalige Gereformeerde kerk, die nu een opslagfunctie heeft.

6.4 Basisschool 'Mids de Marren'

Ongeveer een eeuw geleden beschikte Gaastmeer over drie scholen. Daarvan is nu alleen nog CBS 'Mids de Marren' over, ondergebracht in een modern, goed uitgerust schoolgebouw. Op de plaats waar tot 1973 de Christelijke Nationale school stond. Naast Protestants-Christelijke uitgangspunten staat sinds 2004 de Jenaplan-methode in het onderwijs centraal. Deze methode past bij uitstek bij een kleine school, aangezien kinderen van verschillende leeftijd bij elkaar worden geplaatst in 'stamgroepen'. Binnen de groep helpen de kinderen elkaar bij de basisactiviteiten, die méér zijn dan de gebruikelijke, klassikaal aangeboden lesstof. De 25 kinderen (2009) zijn in acht groepen verdeeld over drie klaslokalen en werken / leren daar onderling samen. In school is recent een Lytse Byb ondergebracht, nadat de bibliotheekbus werd opgeheven. Kinderen en volwassenen kunnen er boeken lenen.
Het aantal van 25 kinderen geeft zorgen. Immers, onder de kritische grens van 23 leerlingen is sluiting van de basisschool in zicht. De rijksoverheid laat overigens onderzoek uitvoeren of dergelijke kleine plattelandsscholen onder voorwaarden toch kunnen blijven voortbestaan. Kinderopvang wordt gemist. Enkele bewoners hebben aangegeven dat de school daarin zou moeten voorzien.

BSO of Gastouders?

Sinds 2007 zijn alle basisscholen verplicht om opvang aan te bieden voor leerlingen, als de ouders daarom verzoeken. Het gaat om 'tussentijdse opvang' (TSO) en 'buitenschoolse opvang' (BSO). De tussentijdse opvang kan relatief eenvoudig door vrijwilligers en leerkrachten op de school zelf opgepakt worden. Maar in Gaastmeer wordt dit door de ouders zelf verzorgd.

De buitenschoolse opvang is lastiger te regelen voor kleine plattelandsscholen. Ze zijn meestal niet in staat om lokaal zelf een BSO aan te bieden en sluiten daarom een contract met een instelling elders. Het vervoer blijkt dan vaak een probleem. Wordt dit niet ondervangen, dan wordt een beroep gedaan op lokale opvang door gastouders.

In Gaastmeer is tijdens het belevingsonderzoek door enkele bewoners de behoefte aan kinderopvang aangegeven. Met de afschaffing van vergoedingen voor informele gastouderopvang verliest deze opvang aan aantrekkingskracht ten opzichte van professionele opvang elders. In de toekomst zal de school ingesteld moeten raken op het werken van beide ouders en een minder vanzelfsprekend kunnen terugvallen op informele opvang door bijvoorbeeld grootouders.

Onderzoeken wijzen verder uit dat het aanbod aan BSO nog steeds achterblijft bij de vraag. Ouders laten naast de bereikbaarheid van de basisschool steeds vaker de beschikbaarheid van BSO meewegen bij de keuze van een nieuwe woonplaats. Voor Gaastmeer is de dichtstbijzijnde Dagopvang en Buitenschoolse opvang bij 'De Bernewille' in Heeg.
Voor het binden van starters en jonge gezinnen aan het dorp kan het daarom belangrijk worden om een BSO voorziening aan te kunnen bieden, al dan niet samen met het dorp Oudega. Dat kan overigens ook door professionalisering van lokale gastouderopvang.

Plan Wieldyk

Onlangs heeft de Raad van State uitspraak gedaan in de bezwarenprocedure rond Plan Wieldyk.
In tegenstelling tot wat er gedacht wordt in het dorp is niet een gedetailleerd plan voor een bedrijventerrein aan de orde, maar een 'wijzigingsbevoegdheid' in het bestemmingsplan Gaastmeer voor een bepaald perceel aan de Wieldyk. Een wijzigingsbevoegdheid die de gemeente nu heeft om onder voorwaarden de bestemming cultuurgrond / landbouwgrond te wijzigen in de bestemming woongebied of bedrijventerrein. Er is een tekort aan kleine bedrijventerreinen in de regio, temeer omdat Oudega geen ruimte meer biedt voor watergebonden bedrijvigheid.
Met betrekking tot de wijziging naar 'bedrijventerrein' noemt de gemeente de mogelijkheid van vestiging van recreatiebedrijven en van andere, bestaande bedrijven in Gaastmeer. Voor beide gelden de voorwaarden:
- een concrete behoefte als gevolg van een locale vraag (dus zowel vestiging als verplaatsing)
- categorie 1, 2 of 3 (Staat van Bedrijven)
- de oppervlakte van het bouwperceel mag niet meer dan 2500 m2 bedragen
- ten hoogste één bedrijfswoning per bedrijf

6.5 Nieuwe bedrijvigheid

Dat Gaastmeer een (watersport)recreatiedorp is en ook zal blijven staat vast. De ontwikkeling daarin moet wel afgestemd worden op de aard en schaal van het dorp. Op een forse uitbreiding van het bestaande aanbod of nieuwe (dag)attracties zit niemand te wachten. Wel op aanvullingen en kwaliteitsverbeteringen in het aanbod. Bovendien maakt de eenzijdige oriëntatie op recreatie afhankelijk. Een verbreding met nieuwe bedrijvigheid is daarom onderwerp van discussie. Op het geplande bedrijventerrein Wieldyk zou volgens de bewoners niet alleen ruimte geboden moeten worden voor aan watersport gerelateerde, lokale bedrijven. Er moet sprake zijn van een lokale gebondenheid of gerichtheid, maar dat kunnen ook ambachtelijke, creatieve activiteiten zijn, gekoppeld aan de toeristische sector (zoals ateliers). Veel nieuwe bedrijvigheid wordt tegenwoordig ontwikkeld vanuit de woonplek. Vaak eenmanszaken of zogenoemde ZZPers (zelfstandigen zonder personeel). De lokale gebondenheid komt hier voort uit een bewuste keuze voor de woonplek. Voor de bedrijfsvoering is eigenlijk vooral mobiliteit en een goede internetverbinding belangrijk, naast enige bedrijfsruimte. Dergelijke bedrijvigheid laat zich meestal goed combineren met de woonfunctie.

6.6 Werving zorginstelling

Sinds enkele jaren is het bestuur van Dorpsbelangen actief in het werven van een kleine zorginstelling voor vestiging in Gaastmeer. De achterliggende gedachte is dat zo'n vestiging ook personeel aan het dorp kan binden. Nieuwe bewoners, extra kinderen, extra woningen. Er zijn serieuze contacten geweest met een instelling voor meervoudig gehandicapte mensen, die intensieve zorg behoeven. Deze stelde wel voorwaarden, zoals de medewerking van de lokale huisartsen. Ook zou nieuwbouw van de instelling en bijbehorende woningen financieel haalbaar moeten zijn.
Een bezwaar tegen Gaastmeer is de relatief geïsoleerde ligging voor familie van de bewoners van de instelling. Op een informatieve ledenvergadering van Dorpsbelangen in 2009 werd het idee van de werving van een zorginstelling in principe positief ontvangen. Tegelijkertijd is er nog onvoldoende zicht op vestigingseisen, een bouwlocatie en de eisen die aan de ontsluiting van het dorp worden gesteld. De gemeente toonde zich verrast en zegde medewerking toe, mocht zich een serieuze gegadigde aandienen. Een koppeling met Gaastmeer als recreatiedorp valt overigens ook nog te maken, gezien de grote verwachtingen van de nieuwe markt van het zorgtoerisme.

7. Verkeer

**Lag het dorp vroeger centraal in een netwerk van vaarwegen, na de overgang van vaar– naar wegtransport is Gaastmeer nu betrekkelijk geïsoleerd. 'Doorgaand verkeer' kent men hier niet.
Toch zorgt het toeristisch– en landbouwverkeer in de dorpskom wel voor problemen. Verschillende straten kunnen beter ingericht worden.**

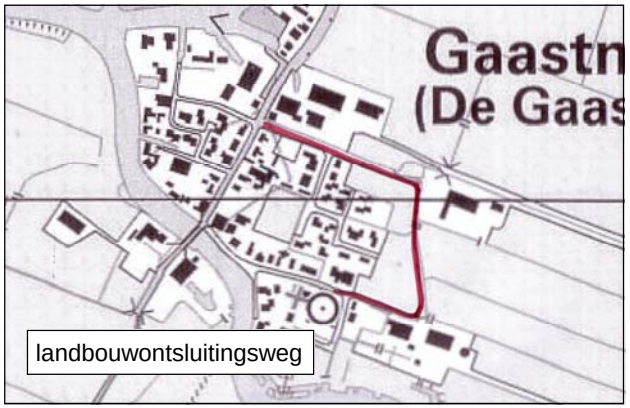

7.1 Ontsluiting dorpskom

De oude dorpsstructuur van zowel Gaastmeer als Klein Gaastmeer kenmerkte zich door een oriëntatie op het water van de Grutte Sleat en de Pieter Bouwes Sleat. Dat water vormde immers de ontsluiting van erf, dorp en wijde omgeving. Paden waren er voor korte verbindingen, onder meer naar de kerk en school. Vanaf de vorige eeuwwisseling werden de landverbindingen belangrijk door de overgang van vaar– naar wegtransport. De Feandyk, Wieldyk, Munkedyk en de weg naar Heeg (De Burd) werden aangelegd, waarlangs later weer nieuwe boerderijen en huizen gebouwd zouden worden. Een oriëntatie op de weg dus. In de tweede helft van de vorige eeuw breidde Gaastmeer zich verder uit langs zijstraten als de Hellingstrjitte, J.J. Hofstrjitte en de Turfdyk. Straten die uitsluitend bestemmingsverkeer kennen.
Met de toegenomen automobiliteit en de drukte van toeristisch verkeer is duidelijk dat de dorpskom van Gaastmeer daar niet op is ingericht. De straten zijn betrekkelijk smal en lopen 'dood' op water of buitengebied. Bovendien is er een tekort aan parkeerruimte. Na de ruilverkaveling is er het probleem van agrarisch werk– en vrachtverkeer bijgekomen. Twee grote boerderijen zijn alleen via dorpsstraten te bereiken.

7.2 Verblijfsgebied

De dorpskom van Gaastmeer is aangeduid als 30 km-zone en de straten hebben ook de wegkenmerken van een Erftoegangsweg. Een automobilist zal niet overwegen om hier met een hoge snelheid doorheen te rijden. In een 30 km-zone is de verkeersfunctie ook ondergeschikt aan de verblijfsfuncties Wonen, Werken en Recreatie. De door bewoners gemelde overlast van verkeer betreft niet de onveiligheid, maar de drukte en het gebrek aan ruimte in een aantal straten.
In binnensteden hebben dergelijke problemen geleid tot de instelling van autovrije zone's. In sommige recreatiedorpen wordt toeristisch autoverkeer opgevangen aan de randen, om daarmee de kom te ontlasten. Bij de uitwerking van sommige woonerven wordt ervoor gekozen de auto's van bewoners niet bij de woning maar in clusters aan het begin van de straat te parkeren.
Zoiets kan ook in Gaastmeer. De parkeerplaats achter het dorpshuis kan aangevuld worden met extra parkeerplaats elders (Langstrjitte, Wieldyk). Voor toeristen én bewoners, met een goede bewegwijzering. In het bijzonder moet er geschikte parkeerruimte worden ingericht voor trailers, vanzelfsprekend dichtbij de hellingen. Langs de kade en in de J.J. Hofstrjitte kan het parkeren voorbehouden worden aan vergunningshouders.

7.3 Agrarisch verkeer

Agrarisch werk– en bestemmingsverkeer is in het algemeen veel groter en zwaarder dan pakweg twintig jaar geleden. Het aantal bedrijven is afgenomen, maar het aantal verkeersbewegingen toegenomen. Ook door het uitbesteden van werk aan loonwerkbedrijven.
Op de meeste wegen levert dat niet veel problemen op omdat er weinig 'doorgaand' verkeer gebruik van maakt en bewoners / toeristen er rekening mee houden.
In de dorpskom van Gaastmeer zorgt het agrarisch verkeer van en naar een aantal boerderijen en landerijen wel voor problemen. Als maatregel om het verblijfskarakter van de kom te versterken wordt voorgesteld om deze bedrijven en landerijen door een nieuwe 'rondweg' te ontsluiten op de Turfdyk. Een verhard en gemeenschappelijk onderhouden kavelpad kan volstaan. Als echter gekozen wordt voor uitbreiding van Gaastmeer in oostelijke richting ligt een combinatie met de aanleg van een woonstraat voor de hand. Op de bewonersavond van 25 februari bleek er zeer brede steun van bewoners om het voorstel van de 'rondweg' snel uit te voeren

7.4 Herinrichting Munkedyk

De Munkedyk is de hoofdontsluiting van Gaastmeer en voert dus het meeste bestemmingsverkeer. De weg is enige jaren geleden opengebroken geweest in verband met afkoppeling van de straatriolering. Delen hebben nu nog een noodbestrating, in afwachting van het volledig herstraten. Dit werk is toegezegd door het gemeentebestuur, maar het ontbreekt nog in de gemeentelijke programmering van onderhoudswerken.
Afgezien van de kwaliteit van de verharding is het profiel van de Munkedyk niet uniform. Gekleurde klinkerstroken moeten voetgangers een eigen zone geven op de rijbaan, maar er ontstaat verwarring met de molgoot en parkeerstroken elders. Bij de ingang van het dorp is de voetgangersstrook van de rijbaan afgezonderd door paaltjes. Ter hoogte van de aansluiting Turfdyk is een wegversmalling aangebracht die niet effectief en bovendien niet fraai is.
Het voorstel is om bij het herstraten een uniform profiel aan te houden, met aan de westzijde een verhoogd voetpad (schuine opsluitband). Het voetpad kan eventueel in een afwijkende kleur gestraat worden. Paaltjes, wegversmallingen en parkeervakken aan de straat zullen verdwijnen. Auto's worden op het eigen erf of op de rijbaan geparkeerd, tegen de stoeprand aan.

7.5 Duidelijkheid Langstrjitte

De Langstrjitte loopt over particuliere grond en is geen openbare weg. Bij de aansluiting op de Munkedyk suggereert het verbodsbord tot inrijden anders. Ook hoeft verkeer op de Munkedyk geen voorrang te verlenen, want het is eigenlijk een inrit.
Bewoners ergeren zich aan de onduidelijke situatie en geven aan dat er behoefte is aan een goede ontsluiting van de pole Langstrjitte. De gemeente zou de betreffende grond moeten aankopen en de weg inrichten als openbare weg. Als dat niet lukt moet de aansluiting ingericht worden als een inrit.
De Langstrjitte wordt al heel lang door bewoners gebruikt om bij de pole Langstrjitte te komen. Formeel recht van overpad is niet geregeld. Als de omvorming tot openbare weg niet lukt, wordt de eigenaar gevraagd om in de toekomst toch een vrije doorgang te verlenen.

Dorpsgebied als 'verblijfsgebied'

Onder verkeerskundigen en beleidsmakers is een breed draagvlak om alle bebouwde komgebieden consequent aan te duiden als 30 km-zone en overeenkomstig in te richten. De wegkenmerken van een Erftoegangsweg zouden minder als richtlijn maar als voorschriften moeten gelden. Nu wordt er nog vaak een compromis gezocht tussen de gewenste situatie en de praktijk van het wegprofiel. Het herinrichten van de weg kost nu eenmaal veel geld.

Een afstemming op breed agrarisch verkeer of bussen betekent ruimte voor autoverkeer om snelheid op te bouwen. Die ruimte is er in de dorpskom van Gaastmeer onvoldoende. Alle weggebruikers maken gebruik van dezelfde rijbaan. Het betekent echter ook dat de bus niet tot ver in de dorpskom kan rijden naar een halteplaats. Die is daarom aan de Wieldyk ingericht.

Buiten de kom is er dezelfde verdringing naar de kant van de weg, of naar een vrijliggend fietspad. Het gedrag van de automobilisten is de sleutel tot de veiligheid en het comfort van de fietsers en voetgangers. Niet alleen de 30 km-zone binnen de dorpskom Gaastmeer, maar ook het buitengebied van Gaastmeer en Klein Gaastmeer behoort tot 'verblijfsgebied'. De verkeersfunctie is ook daar ondergeschikt aan wonen, werken en recreatie. Ondanks dat de weg van Klein Gaastmeer op de rand van de komgrens ligt straat er een wit naambord (geen kom), maar wel een 30 km/uur bord. Het is ook ongewenst dat automobilisten Klein Gaastmeer met een hogere snelheid passeren. Verkeerstechnisch is een blauw kombord beter.

Veilig en comfortabel fietsen en wandelen kan een reden zijn om toch een vrijliggend fietspad naast een Erftoegangsweg aan te leggen. Dat is nu het geval bij de aanleg van het fietspas Oudega-Gaastmeer en straks bij die van Gaastmeer-Heeg. Eigenlijk zou het bij deze 60 km-wegen niet nodig moeten zijn.

7.6 Herinrichting dorpsentrees

Gemeenten streven naar een duidelijke en liefst uniforme entree van de bebouwde komgebieden. In Gaastmeer en Klein Gaastmeer is dat gecombineerd met een drempel en wegversmalling, zodat de gewenste snelheid van het autoverkeer op 30 km/uur wordt bereikt. Een dergelijke inrichting brengt allerlei extra materiaal met zich mee: de bebording, schrikhekken, reflectorpaaltjes, lichtmasten enz. Bovendien is er in Gaastmeer op de Munkedyk heesterbeplanting aan toegevoegd. Volgens de verkeerstechniek misschien standaard, maar niet altijd passend in het dorpsaanzien. Fietsers en voetgangers zijn door de heesterbeplanting minder zichtbaar en kunnen bij de wegversmalling door auto's 'afgesneden' worden.
De dorpsentrees kunnen eenvoudiger ingericht worden. Eventueel een drempel of plateau, alleen begeleid door de komborden en een lichtmast. Verder geen versmalling en begeleidende heesterbeplanting. De bermen lopen door en kunnen eenvoudig gemaaid worden.
Bij Klein Gaastmeer is onduidelijk of het hier een dorpskomsituatie betreft, want het bord is wit en niet blauw. Het 30 km/uur bord is daarentegen duidelijk genoeg.

7.7 Gelijkwaardige kruisingen

Kruisingen van Erftoegangswegen binnen én buiten de kom zijn gelijkwaardig. Er moet voorrang verleend worden aan alle verkeer van rechts. Op het platteland wordt nog te vaak op dergelijke kruisingen door automobilisten voorrang genomen, op auto's en zeker op (brom)fietsers. Soms is er ook onduidelijkheid of het een aansluiting van een weg of een inrit betreft.
De kruising Wieldyk-Kaepwei bij Klein Gaastmeer is door bewoners genoemd als een onduidelijke en gevaarlijke kruising. Verkeerstechnisch is het duidelijk, want verkeer van rechts heeft voorrang. Het is vooral het gebrek aan overzicht, waardoor automobilisten vanuit Klein Gaastmeer pas op het laatste moment zicht op de Kaepwei krijgen. Zij verlaten net de 'dorpskom' en willen snelheid gaan meerderen, terwijl er verkeer van rechts kan komen.
Eén oplossing is het verwijderen van de beplanting, met medewerking van de grondeigenaar. De andere oplossing is om de kruising binnen de 'dorpskom' van Klein Gaastmeer te trekken en de kruising in een plateau uit te voeren. Het betekent dat ook het deel van de Kaepwei tot voorbij de brug een 30 km/uur snelheidsregime krijgt. Dezelfde constructie zou aangebracht kunnen worden bij het kruispunt Wieldyk-Munkedyk van Gaastmeer.

8. Dorpsaanzien

Vooral de Foto-opdracht in het belevingsonderzoek heeft veel opmerkingen opgeleverd over het dorpsaanzien. De positieve woonkwaliteit van de openheid, het aanzicht van Klein Gaastmeer en de omgeving van de kade, de monumentale panden. Maar ook de negatieve kwaliteit van slecht onderhouden of rommelige plekken.
Bewoners verwachten vooral dat de openbare ruimte in het dorp beter ingericht en onderhouden wordt.

8.1 Ongebruikt of verwaarloosd

Slecht gebruikte, verwaarloosde of verlaten panden en plekken horen bij het leven en daarmee bij het landschap. Soms heeft het wat tijd nodig, maar zorg voor woonkwaliteit is ook een aansporing om wat aan de 'verrommeling' te doen. Juist in een Nationaal Landschap Zuidwest Friesland staan landschapwaarden centraal bij inrichting, onderhoud en beheer.
Het betekent dat er extra kritisch gekeken wordt naar 'verrommeling' vanuit de handhavingsplicht van overheden, maar dat verbetering van de situatie ook wordt gestimuleerd met bijvoorbeeld subsidies.
Bij bedrijvigheid staan nut en noodzaak meestal vooral voorop. Een goede uitstraling is een visitekaartje, maar vraagt tijd en geld. Ook particuliere eigenaren maken er soms een potje van op het eigen erf.
In het bestemmingsplan zijn bepalingen opgenomen over 'strijdig gebruik' en voorwaarden voor ontheffingen. De veelvoorkomende voeropslag bij agrarische bedrijven is zo'n voorbeeld, waarbij een vergunning / ontheffing gekoppeld kan worden aan een goede landschappelijke inpassing met erfbeplanting.

8.2 Opknappen bushalte

De bushalte aan de Wieldyk bij Gaastmeer is door veel bewoners genoemd als een storende plek.
Het staat op een wat onherbergzame plek buiten de dorpskom. De abri is verouderd, onverlicht, te klein en vaak smerig.
Beter zou het zijn als de bus even de dorpskom zou kunnen inrijden, om vervolgens weer de Wieldyk op te rijden. De bushalte komt dan gewoon weer in het dorp te staan.
Een andere oplossing is om de directe omgeving van de bushalte op te knappen. Een schone abri met verlichting, een verhoogd perron en een goed voetpad langs de Munkedyk.
Onlangs is gestart met de aanleg van het fietspad Oudega-Gaastmeer. Daarin is niet voorzien in een combinatie met het herinrichten van de bushalte. Het bestuur van Dorpsbelangen heeft alsnog de gemeente attent gemaakt op deze wens van de bewoners.

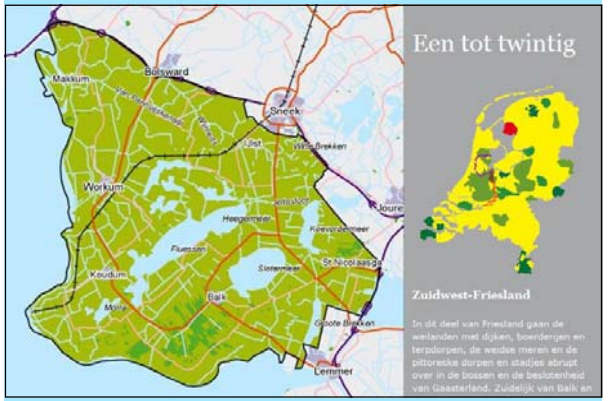

Nationaal Landschap
In de Nota Ruimte heeft het Rijk twintig zogenoemde Nationale Landschappen aangewezen. Eén daarvan is het NL Zuidwest Friesland. De landschappelijke- , cultuurhistorische- en natuurlijke kwaliteiten moeten daar worden behouden en duurzaam beheerd. Het motto is 'behoud door ontwikkeling'. Een sociaal-economische ontwikkeling is mogelijk, mits de omschreven kernkwaliteiten worden behouden of versterkt. De aandacht gaat vooral uit naar (de toekomst van) de grondgebonden landbouw, de woningbouw en (de kansen voor) de recreatie.
De hoofdlijnen van het beleid zijn vastgelegd in het Streekplan Friesland en in het zogenoemde Gebiedskader, een uitwerking voor de Zuidwesthoek.
In september 2006 verscheen het Uitvoeringsprogramma, dat wat meer zicht geeft op de uitwerking van de doelstellingen en de te nemen (project) initiatieven. De uitvoering is neergelegd bij het Gebiedsplatform van Plattelandsprojecten, met daarin de bestuurlijke vertegenwoordigers van provincie, gemeenten, waterschappen, belangenorganisaties.
De ontwikkeling van routenetwerken van wandel- en fietspaden krijgt veel aandacht, ten behoeve van het gebruik door zowel recreanten als bewoners.

8.3 Doorkijkljes en uitzichten

Op veel plekken kunnen zowel recreanten als bewoners genieten van het vrije uitzicht. Over het water, zoals bij 'Pielzicht' en 'It Kofjesjok', maar ook over de landerijen, zoals vanaf de Wieldyk, de Kaepwei en het fietspad door de Ynthemapolder. Over de Ynthemapolder is iedereen het eens: een prachtig contrast met de bebouwing van Gaastmeer, dus geen sprong over de Grutte Sleat om daar uit te breiden.
In vergelijking met vroeger is de toegankelijkheid van veel oevers langs de meren sterk afgenomen. Daarom is het uitzetten van wandelpaden zo belangrijk. Maar ook het behoud van de uitzicht– en pleisterplekken langs het water.
De dorpskom van Gaastmeer kent nu twee open plekken. Achter het dorpshuis is één ervan bestemd voor woningbouw met het plan 'Feestpôle'. De andere is die van de Langstrjitte. Dergelijke open plekken zorgen voor afwisseling en doorkijkjes, dat met verdichting door woningbouw verloren gaat. De open structuur bij Klein Gaastmeer en langs de Munkedyk wordt ook gewaardeerd. Vanaf deze plekken heeft men een ver uitzicht tot op het Heegermeer.

8.4 Groenplan

De Vereniging Dorpsbelangen heeft zich opgegeven voor het project 'Doarpen Yn 't Grien' van Landschapsbeheer Friesland. Het is een mooie kans om voorstellen uit de woonvisie die betrekking hebben op de groene openbare ruimte verder uit te werken.
Het raadplegen van het fotoboek kan inspiratie geven bij het reconstrueren van de traditionele erf– en wegbeplantingen.
Aansluitend op het herstraten van de Munkedyk moet de wegbeplanting aan de oostkant kritisch bekeken worden. De bomen zijn in de loop van de tijd wat weggezakt in het talud van de bermsloot. Dat gaat ten koste van de wortelruimte. Misschien kan er een nieuwe rij van een beter passende soort geplant worden?
In het Groenplan kan ook een casco uitgewerkt worden voor de landschappelijke beplanting rond het geplande bedrijventerrein aan de Wieldyk.
Het onderhoud en beheer van het openbaar groen valt niet binnen het project 'Doarpen Yn 't Grien'. Dit wordt vastgelegd in het gemeentelijk groenbeheerplan.
Daarin zijn bovendien de uitgangspunten opgenomen over ecologisch bermbeheer van wegen en waterlopen, die de gemeente onderhoudt.

'Doarpen Yn't Grien'

'Doarpen Yn 't Grien' was vanouds een project van de Feriening Lytse Doarpen (FLD) en wordt nu uitgevoerd door Landschapsbeheer Friesland. Vier dorpen binnen het Nationaal Landschap gaan in 2010 van start.
Het project wordt opgezet in nauwe samenwerking met de dorpsbelangenorganisatie en de gemeente. Doel is de versterking van de groenstructuur van een dorp en het vergroten van de betrokkenheid van de bewoners bij hun omgeving. Particuliere deelnemers planten hun tuin of erf aan met bomen, hoogstamfruitbomen, hagen en singels. Een lokale groencommissie werkt bovendien voorstellen uit voor de beplanting in de openbare ruimte.
De projectuitvoering wordt gesubsidieerd met provinciaal geld. De particuliere deelnemers wordt 25% van de kosten van plantmateriaal in rekening gebracht. De beplanting in de openbare ruimte moet de gemeente zelf voor een deel financieren.

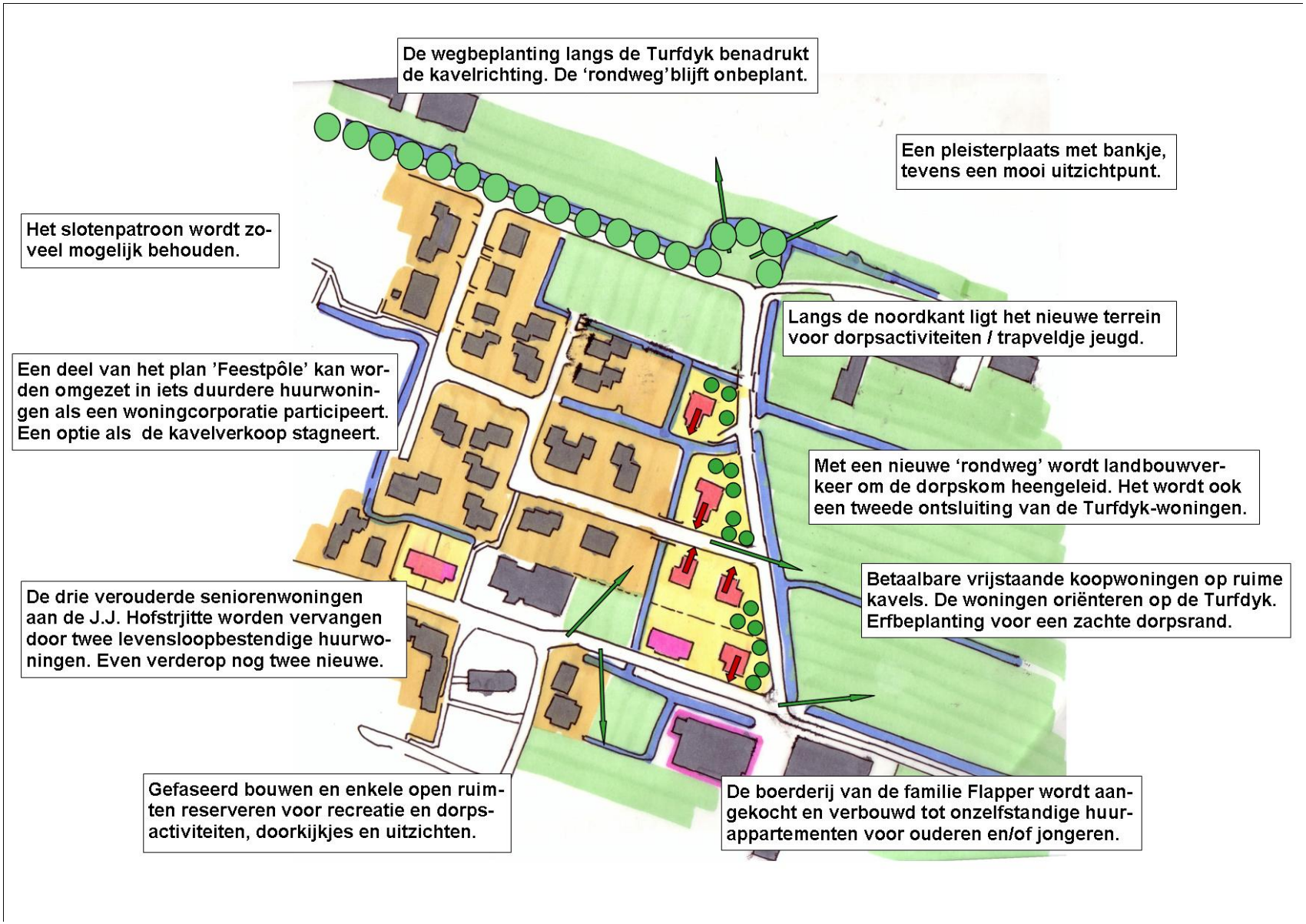
De wegbeplanting langs de Turfdyk benadrukt de kavelrichting. De 'rondweg' blijft onbeplant.
Een pleisterplaats met bankje, tevens een mooi uitzichtpunt.
Het slotenpatroon wordt zoveel mogelijk behouden.
Langs de noordkant ligt het nieuwe terrein voor dorpsactiviteiten / trapveldje jeugd.
Een deel van het plan 'Feestpôle' kan worden omgezet in iets duurdere huurwoningen als een woningcorporatie participeert. Een optie als de kavelverkoop stagneert.
Met een nieuwe 'rondweg' wordt landbouwverkeer om de dorpskom heengeleid. Het wordt ook een tweede ontsluiting van de Turfdyk-woningen.
Betaalbare vrijstaande koopwoningen op ruime kavels. De woningen oriënteren op de Turfdyk. Erfbeplanting voor een zachte dorpsrand.
De drie verouderde seniorenwoningen aan de J.J. Hofstrjitte worden vervangen door twee levensloopbestendige huurwoningen. Even verderop nog twee nieuwe.
Gefaseerd bouwen en enkele open ruimten reserveren voor recreatie en dorpsactiviteiten, doorkijkjes en uitzichten.
De boerderij van de familie Flapper wordt aangekocht en verbouwd tot onzelfstandige huurappartementen voor ouderen en/of jongeren.

9. Uitbreidingslocaties Gaastmeer

De enige mogelijk uitbreiding van de dorpskom van Gaastmeer is in oostelijke richting. Tussen de dorpskom en het agrarisch gebied liggen twee stukken grond, waar ontwikkeling mogelijk is.
Het ene stuk grond is al jaren te koop en leent zich uitstekend voor woningbouw, aansluitend op de Turfdyk. Het andere stuk is de boerderij en omgeving van de familie Flapper.
In dit hoofdstuk een uitwerking van de uitgangspunten in de woonvisie voor deze locaties. Het is slechts bedoeld als illustratie, het is geen uitvoeringsgericht plan.

9.1 Stedenbouwkundige structuur

De jongste uitbreidingen langs de Turfdyk en binnenkort in het plan ‘Feestpôle’ kenmerken zich door korte en dwars op elkaar geplaatste straatdelen. Er is geen doorgaande route. De straat loopt steeds dood. Wel zijn er voetpaden naar de omliggende straten. De Turfdyk is een ’naar binnen’ gerichte straat.
De voorgestelde nieuwe agrarische ontsluiting buiten de dorpskom en de losse einden van de Turfdyk worden met elkaar verbonden. Tegelijk wordt echter de kavelrichting en het slotenpatroon behouden. De nieuwe woningen worden *niet* op de ‘rondweg’ gericht, maar op de verlengde Turfdyk en J.J. Hofstrjitte.
Aan de voorkant de straat, achter en opzij de oorspronkelijke sloten, meer doorkijk door de straat.
Op enkele plekken of ‘pôlen’ worden geen woningen gebouwd, maar blijft de ruimte gereserveerd voor spelen (bij de school) of dorpsactiviteiten (dorpsrand). Zo blijft de structuur van het dorp voldoende open, nu dat met het plan ‘Feestpôle’ deels verloren is gegaan.
De kavelrichting wordt versterkt door verlenging van de bestaande wegbeplanting aan de noordkant, met een ‘pleisterplaats’ als afsluiting (bankje, uitzichtpunt). Het andere deel van de rondweg blijft juist onbeplant.

9.2 Ontsluiting

De nieuwe ‘rondweg’ vormt de afsluiting van de oostelijke dorpsrand. Het biedt allereerst een oplossing voor het landbouwverkeer dat voorheen gebruik moest maken van de J.J. Hofstrjitte. Door de Turfdyk er op aan te sluiten krijgt het woonverkeer ook de mogelijkheid ‘buitenom’ te rijden. Deze aansluiting is recht en geeft vanuit de straat een mooie doorkijk het buitengebied in.
De rondweg moet vormgegeven worden als een plattelandsweg, niet als een woonstraat. Maar een klinkerverharding sluit beter aan bij de woonstraten Turfdyk en J.J. Hofstrjitte. Omdat de weg ook in diverse dorpsommetjes opgenomen wordt moeten voetgangers er veilig kunnen lopen, maar een stoep is niet nodig. En tenslotte maakt zwaar landbouwverkeer er gebruik van. Een bermrand versterking met open betonstenen geeft voor deze voertuigen extra draagkracht bij het uitwijken.
In de hoeken van de rondweg komen ook de aansluitingen op de erfontsluitingen en kavelpaden van melkveehouderijbedrijven. Omdat hier groot en zwaar landbouwverkeer de weg opdraait moet er een groot kruisingsvlak aangebracht worden, liefst met een lichtmast. Voor de overige delen is verlichting niet nodig.

9.3 Betaalbare huur– en koopwoningen

Aansluitend op wat gesteld is in hoofdstuk 4. Bouwen voor het dorp wordt ingezet op de bouw van betaalbare huur– en koopwoningen voor starters en senioren.
Het cluster van drie verouderde senioren wordt gesloopt en vervangen door twee halfvrijstaande levensloopbestendige huurwoningen. Eenzelfde paar woningen wordt gebouwd aan de verlengde J.J. Hofstrjitte, naast de school, bedoeld voor zelfstandig wonende ouderen.
Deze woningen moeten wat maatvoering, materiaalgebruik en kleurstelling betreft goed passen bij de overige panden. Geen eenheidsworst.
Aan de Turfdijk worden betaalbare vrijstaande koopwoningen voor starters gebouwd. De woningen liggen op ruime kavels, met het bebouwingsaccent naar binnen verschoven. De aan te brengen erfbeplanting zal dan zorgen voor een verzachting van de dorpsrand naar het buitengebied toe.
Voor het plan ‘Feestpôle’ wordt de optie voorgesteld om een deel van de te bouwen koopwoningvoorraad om te zetten in iets duurdere huurwoningen, te bouwen door een woningbouwcorporatie als participerende partij.

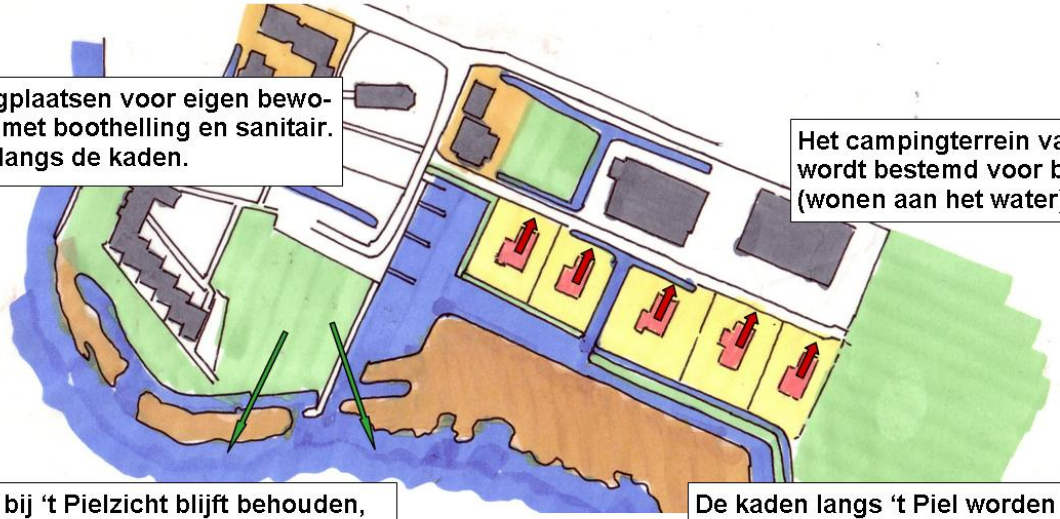

Een haventje met ligplaatsen voor eigen bewoners en passanten, met boothelling en sanitair. Aanlegvoorziening langs de kaden.

Het campingterrein van de familie Flapper wordt bestemd voor betaalbare koopwoningen (wonen aan het water) en natuurontwikkeling

De open ruimte bij ‘t Pielzicht blijft behouden, een toegankelijke pleisterplaats voor iedereen.

De kaden langs ‘t Piel worden naar binnen verlegd om de nieuwe woningen heen en zijn vrij toegankelijk.

Haaks op de oever van ’t Piel is ruimte voor de bouw van drie betaalbare woningen (wonen aan het water) haventje met ligplaatsen voor

Het campingterrein van de familie Flapper wordt deels bestemd voor een haventje, met aan de oostzijde een ruime parkeerplaats en een trailerhelling. Aan de buitenzijde van de kade kunnen bovendien drie tot vijf woonboten een plek krijgen.

De open ruimte bij ‘t Pielzicht en de doorkijk vanaf de J.J. Hoffstrjitte blijven behouden. Vanaf ‘t Piel blijft er zicht op de boerderij van Flapper.

9.4 Huurappartementen in boerderij

De boerderij van de familie Flapper wordt aangekocht en verbouwd tot onzelfstandige huurappartementen, beheerd door een woonvereniging. Bij voorkeur voor ouderen uit Gaastmeer, eventueel in een mix met jongeren. De familie Flapper wil graag het voormalige rookhuisje benutten als woning. Maar als de stal wordt gesloopt, kan hiermee ook een extra bouwtitel worden verworven (Ruimte-voor-ruimte regeling). Die wordt ter plekke ingevuld met een woning aan de J.J. Hofstrjitte.
Op de locatie Flapper rust nu nog een agrarische bestemming en het terrein is grotendeels in gebruik als camping. Er is vergunning aangevraagd bij de gemeente voor een uitbreiding naar 40 plaatsen, in oostelijke richting. Misschien dat de stal daarbij weer van pas komt en verbouwd wordt voor recreatie en extra sanitair.
Er is ook een andere ontwikkeling mogelijk, die wel ten koste gaat van de campingruimte. Hierbij wordt de ruimte benut voor woningbouw in combinatie met de aanleg van een haventje en aanlegvoorzieningen voor bewoners. Dat is een wens van de bewoners. Het zou als één integraal plan uitgewerkt moeten worden,

9.5 Haventje en aanlegvoorziening ‘t Piel

De camping van de familie Flapper ligt voor een deel ‘buitendijks’ aan de oever van ‘t Piel en voor een deel binnen de polder. Het binnendijkse deel kan ontwikkeld worden voor de bouw van betaalbare huur– en koopwoningen, maar nog mooier zou het zijn als hierbij een verbinding met het water kan worden gemaakt. Er ligt al een poldersloot, maar die mist een rechtstreekse verbinding met ‘t Piel. Door het verleggen / aanleggen van een kade kan die verbinding gemaakt worden. Het gaat om een hoogteverschil van tussen de 0.5 en 1 meter.
Bovendien wordt dan ook de bewonerswens bediend van een aanlegvoorziening voor bewoners van Gaastmeer bij ‘t Pielzicht. Omdat er al een ontsluiting en parkeervoorziening is voor de recreatiewoningen ligt het voor de hand om in die hoek de aanlegvoorziening te realiseren. Dat kan in de vorm van een haventje.
De ‘buitendijks’ gelegen brede sloot langs de kade kan ook als aanlegvoorziening benut worden. Op dezelfde manier als nu het geval is bij de recreatiewoningen. Voor kleine sloepjes, zeil– en roeiboten en zelfs voor een aantal woonboten.

9.6 Opknapbeurt pôle Langstrjitte

Over de huidige situatie van de pôle Langstrjitte zijn de bewoners het eens: het kan een opknapbeurt gebruiken. Dat kan bestaan uit het eenvoudig verbeteren van de Langstrjitte en het beter onderhouden van het terrein en de recreatiewoningen. Het kan ook verder gaan, door de herbestemming voor andere functies als wonen of parkeren. Of een combinatie daarvan.
Het terrein is nu particuliere eigendom, inclusief de Langstrjitte zelf, die aansluit op de Munkedyk. Dat is strikt genomen een ‘eigen weg’. Het terrein ligt in gras en er is een pad op aangelegd, waarlangs boottrailers ingestoken kunnen worden en waarop werktuigen en gestald staan.
De recreatiewoningen aan de noordzijde zijn door een sloot gescheiden van de pôle en via een pad ontsloten naar de Langstritte. Autoverkeer kan verder via het Hellingpaed de omliggende woningen bereiken.
In het verleden is er een laag grond opgebracht, waardoor het terrein enigszins hoger is komen te liggen ten opzichte van de omgeving.

9.7 Variant A: alleen opknappen

In deze variant wordt in overleg tussen de gemeente met de eigenaar vooral de ontsluiting via de Langstrjitte geregeld. Deze weg wordt door de gemeente aangekocht en over de volle lengte als een openbare weg ingericht en herstraat. Het inrijverbod aan de Munkedyk verdwijnt. Door het verwijderen van de wegversmalling ter hoogte van de aansluiting op de Munkedyk ontstaat er ook een overzichtelijke kruising.
Het terrein blijft particulier eigendom. Het terrein krijgt geen andere bestemming en wordt alleen enkele keren per jaar gemaaid. Wel wordt bepaald dat het niet gebruikt wordt voor het langdurig stallen van werktuigen of voor het parkeren van auto’s van omwonenden. Auto’s worden geparkeerd op de rijbaan of op een daarvoor ingerichte parkeerstrook bij de recreatiewoningen.
Met de eigenaren van de recreatiewoningen wordt contact opgenomen over de onderhoudssituatie. In de woonvisie worden dergelijke recreatiewoningen ook genoemd als geschikt (te maken) voor permanente bewoning. Op de lange duur zal dan de uitstraling vanzelf ook verbeteren.

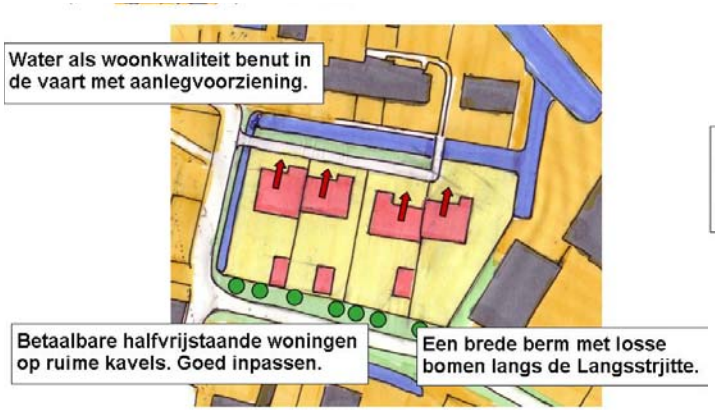

9.8 Variant B: woningbouw

De pôle wordt bestemd tot wonen. Het inbreidingsplan voorziet in de bouw van vier halfvrijstaande of een rijtje huurwoningen op niet te krappe kavels. De woningen worden georiënteerd op het bestaande rijtje recreatie-woningen. Langs de sloot wordt een smal, doodlopend straatje aangelegd ter ontsluiting. De sloot wordt daar-bij 'opgewaardeerd' tot smalle vaart met beschoeiing. De achtertuinen zijn ontsloten naar de Langstrjitte, met de mogelijkheid om daar een kleine schuur of garage te bouwen. Tussen tuinen en rijbaan komt een brede berm met daarin enkele bomen.
Om het water als woonkwaliteit te versterken krijgt de sloot (vaart) een verbinding met de Woudbuurster Poel. Daarmee kan een kleine sloep of kano tot voor de woning worden aangelegd. Een verlengde sloot vormt aan de westkant de erfscheiding met de straat. In maatvoering, materiaalgebruik en kleurstelling moe-ten de huurwoningen passen bij de kleine recreatiewo-ningen aan de overkant.

9.9 Variant C: Parkeervoorziening

In de woonvisie wordt gepleit voor het opvangen van recreanten met auto's door een bewegwijzering naar parkeerplaatsen. Dat is de huidige parkeerplaats bij het dorpshuis, maar er kan nog een extra voorziening inge-richt worden op de pôle Langstrjitte. Daarmee wordt de kadeomgeving van Gaastmeer ontlast van autoverkeer. Net als in variant B wordt de Langstrjitte aangekocht door de gemeente en ingericht als openbare weg. Bij de aansluiting Munkedyk komt een duidelijke verwijzing naar de parkeerplaats. Maar het mag niet de indruk wekken dat het hier een inrit betreft (voorrang !).
De pôle wordt ook aangekocht door de gemeente. Het terrein hoeft voor een parkeerfunctie niet gesaneerd te worden. De verharding bestaat uit fijn gebroken puin (rood of grijs) of open grasbetonstenen. Naast een ver-hard deel komt er een omzoming met een brede berm. Omdat er vlakbij een mogelijkheid is om boten te water te laten, wordt een deel van de parkeervoorziening be-stemd voor het tijdelijk stallen van trailers.

Uitgave
De woonvisie Wenje yn de Gaastmar is een uitgave van de Stichting Doarpswurk.

Buorren 28
9012 DH Raerd
T 0566-625010
info@doarpswurk.nl

Productie
Wendy Klazenga en Gerard Wezenberg,
Stek en Streek

Fotografie
De foto's zijn afkomstig van verschillende bewoners uit Gaastmeer (Foto-opdracht), uit het boek 'Ut 't âlde Fotoalbum fan é Gaastmar' en van diverse websites.

Afbeeldingen en cartografie
Gerard Wezenberg, Stek en Streek
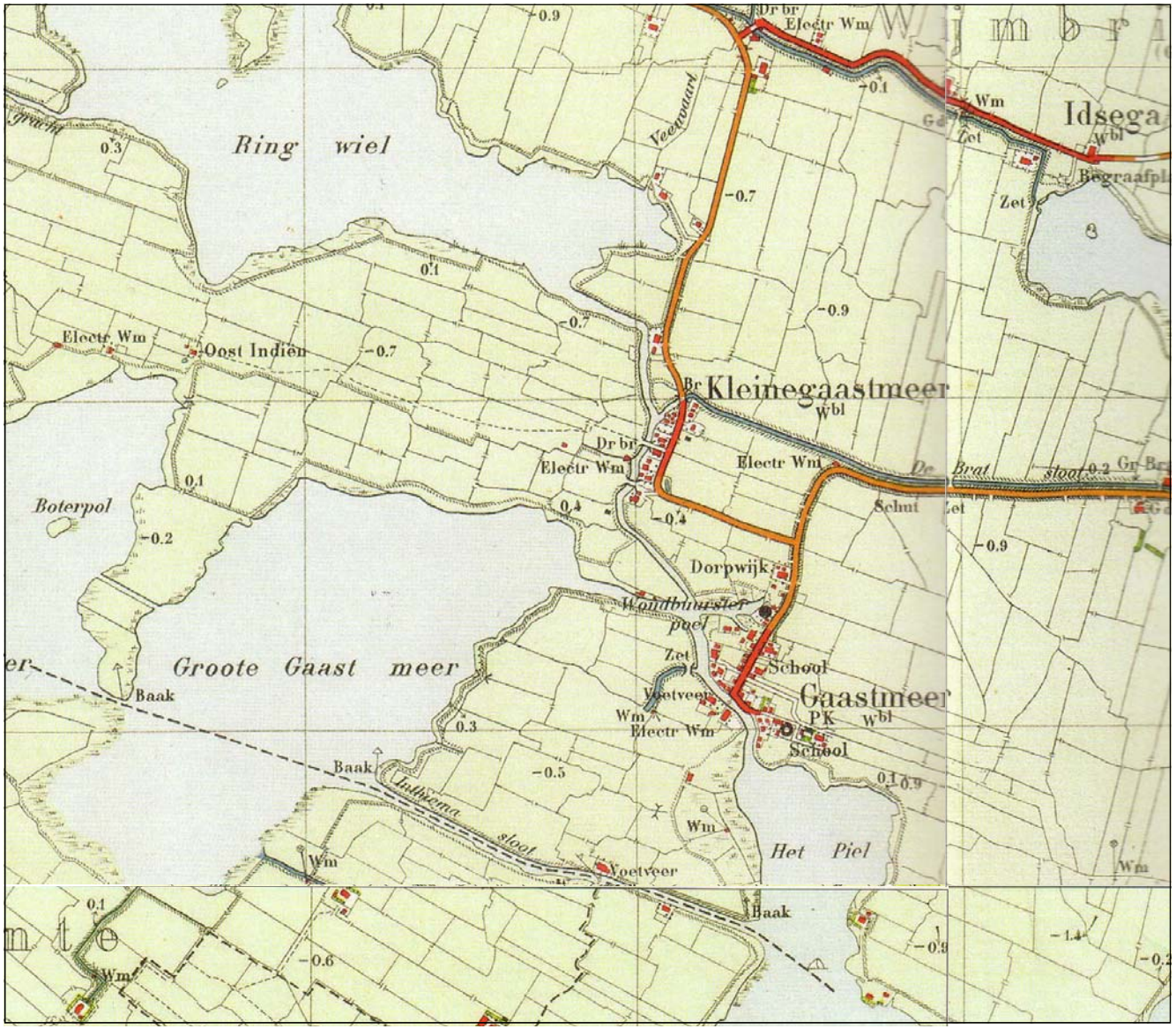
Raerd, maart 2010